

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.13 № 560
танай _____ -ны № _____ -г

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Цогтцэций сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Б.Батцэцэгийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

‘ 016021234

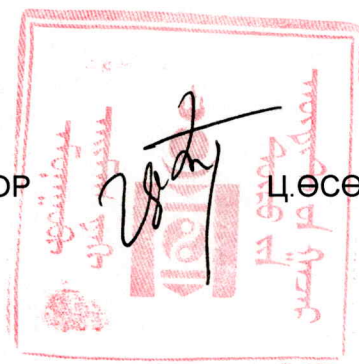
Дүгнэлт

Батмөнхийн Батцэцэг /KH83121265/ Цогтцэций сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Б.Батцэцэгийн мөрийн хөтөлбөр (...2... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Б.Батцэцэг-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ЦОГТЦЭЦИЙ СУМЫН ИТХ-ЫН СОНГУУЛЬД СИЙРСТ БАГТ
БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ БАТМӨНХИЙН БАТЦЭЦЭГИЙН
2024-2028 ОНЫ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

2024 оны 07 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Цогтцэций сум

Зорилго: Цогтцэций суманд тулгамдаж байгаа иргэдийн амьдрах орчныг сайжруулах, дэд бүтэц, эрүүл мэнд, боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

1. Сумын Эрүүл мэндийн төвийг Нэгдсэн эмнэлгийн статустай болгож, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар хүртээмжийг дээшлүүлнэ.

2. Эрүүл мэндийн төвийн нарийн мэргэжлийн албан хаагч нарыг тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөл боломжийг бүрдүүлнэ.

3. 960 хүүхдийн сургуулийг ашиглалтад оруулж, дунд, ахлах ангийн сурагчдыг нэг ээлжээр хичээллэж, нэмэлт сургалт, секц, дугуйланд хамрагдах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

4. Дунд, ахлах ангийн сурагчдын шилжилт хөдөлгөөнийг бууруулж, элсэлтийн ерөнхий шалгалтын амжилтыг ахиулах зорилгоор тусгайлан хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

5. Сургуулийн өмнөх боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлж, цэцэрлэгийн насны бүх хүүхдийг хамруулах бодлогыг дэмжиж ажиллана.

6. Сумын оюутнуудыг сонгосон мэргэжлээ амжилттай эзэмшиж, сурч хөгжих, сумандаа ирж ажиллахыг нь дэмжих зорилгоор уул уурхайн компаниудтай хамтран тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах бодлогыг дэмжинэ.

7. Хувийн хэвшилтэй хамтран Спорт цогцолборыг барьж ашиглалтад оруулж, хүүхэд залуучуудын хөгжих, спортын бэлтгэл хийх нөхцөл боломжийг бүрдүүлнэ.

8. Соёлын байгууллагын мэргэжлийн хүний нөөцийг бэлтгэн тогтвор суурьшилтай ажиллуулж, хүүхэд багачууд, иргэдийн соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.

9. Суманд үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгчид бизнесээ амжилттай эрхлэхэд учирч буй саад бэрхшээлийг арилгах бодлогыг дэмжинэ.

10. Хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг уул уурхайн аж ахуйн нэгжүүдтэй түншлүүлж, орон нутгийн ханган нийлүүлэлтийг дэмжинэ.

11. Бэлчээрийн болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж, уул уурхайгаас малчдад үзүүлж буй сөрөг нөлөөллийг бууруулахад анхаарч ажиллана.

12. Сумын төвийн суурьшлын бүсэд хүнд даацын автомашины хөдөлгөөнийг хориглож, иргэдийг орчны бохирдол, дуу чимээний сөрөг нөлөөлөлд өртөхөөс сэргийлж, эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.

13. Сумын төвд мал аж ахуй эрхлэхийг хориглож, нийтийн эзэмшлийн зам талбайг бохирдуулах, ногоон байгууламж сүйтгэхээс хамгаалах, оршин суугчдыг малын гаралтай халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх журмыг баталж мөрдүүлнэ.

14. Сумын хот тохижилтын үйл ажиллагааны менежментийг сайжруулж, тохижилтын ажилд мэргэжлийн аж ахуйн нэгж, байгууллагыг гэрээний үндсэн дээр оролцуулж хамтран ажиллахыг дэмжинэ.

15. Хог хаягдлын менежментийг боловсронгуй болгож, хог хаягдлыг дахин боловсруулах, байгальд сөрөг нөлөөгүй аргаар устгах үйлдвэр барихыг бодлогыг дэмжинэ.

16. Нийтийн эзэмшлийн зам талбай, барилга байгууламж, цэнгэлдэх болон цэцэрлэгт хүрээлэн, хүүхдийн тоглоомын талбайн эзэмшил, ашиглалт, хамгаалалтыг сайжруулж, хувийн хэвшлийн байгууллагатай хамтран ажиллахыг бодлогоор дэмжинэ.

17. "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд уул уурхайн компаниудтай хамтран ажиллаж, сумын төвийн ногоон байгууламжийн талбайн хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

18. Уул уурхайн олборлолтоос үүдэлтэй тоосжилтыг бууруулах санаачилгыг дэвшүүлж, сумын иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрүүл, аюулгүй орчинд ажиллаж амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлж ажиллана.

19. Хуучин болон шинэ суурьшлын бүсэд сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий болон хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг хууль тогтоомжийн хүрээнд үр дүнтэй хэрэгжүүлж, сумыг хот болгон хөгжүүлэх бодлогыг дэмжинэ.

20. Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу сумын төвд баригдаж, ашиглалтад орж буй орон сууц, иргэний зориулалттай барилга байгууламжид нэгдсэн стандарт мөрдүүлж ажиллахад санаачилга гаргаж ажиллана.

21. Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу орон сууцны газар олголтыг дэмжиж, гэр хороолол болон ашиглалтын хугацаа дууссан барилга байгууламжийг дахин төлөвлөлтөд хамруулж, иргэдийг орон сууцжуулах бодлогыг хувийн хэвшилтэй хамтран хэрэгжүүлэхийг санаачлан ажиллана.

22. Сумын төвийн үерийн хамгаалалтын эхний ээлжийн 5 км суваг, замын борооны ус зайлуулах 3.5 км сувгийг тус тус барьж байгуулахыг дэмжинэ.

23. Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу одоогийн болон шинэ суурьшлын бүсэд 20 км хатуу хучилттай авто замыг барьж байгуулахыг дэмжинэ.

24. Тавантолгойн 450 МВт-ын дулааны цахилгаан станц барих ажлыг дэмжиж, тус станцаас сумын төвийг дулаанаар хангах эхлэлийг тавина.

25. Одоо байгаа эх үүсвэртэй уялдуулж аж ахуйн нэгж, байгууллагуудыг дулааны эх үүсвэрт холбож, 5 км урт дулаан, ус хангамжийн шугам барьж байгуулна.

26. Сумын төвлөрсөн цэвэрлэх байгууламжийн зураг төслийг боловсруулах, барих ажлыг эхлүүлэхэд анхаарч ажиллана.

27. Цахилгаан эрчим хүчний хүртээмжийг сайжруулж, хэрэглэгчдийн хэрэгцээг хангах чиглэлийн хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхэд анхаарна.

28. Ус, хөрс, бэлчээрийг хамгаалах, газрын доройтлыг бууруулах бодлого хэрэгжүүлнэ.

29. Уул уурхай, аж үйлдвэрийн салбарын гүний усны нөөц ашиглалтыг хязгаарлаж, гадаргын ус ашиглахыг дэмжинэ.

30. Сумын төвд нийтийн тээврийн үйлчилгээ нэвтрүүлж, алслагдсан хорооллын иргэд, хүүхдүүд нийтийн тээврээр зорчих боломжийг бүрдүүлнэ.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**ЦОГТЦЭЦИЙ СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.08.13 № 582
танай _____ -ны № _____ -т

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Цогтцэций сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Б.Баярмагнайн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

016021243

Дүгнэлт

Баатарын Баярмагнай /КН78071576/ Цогтцэций сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Б.Баярмагнайн мөрийн хөтөлбөр (...2... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Б.Баярмагнай-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ЦОГТЦЭЦИЙ СУМЫН ИТХ-ЫН СОНГУУЛЬД СИЙРСТ БАГТ
БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ БААТАРЫН БАЯРМАГНАЙН
2024-2028 ОНЫ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

2024 оны 07 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Цогтцэций сум

Зорилго: Цогтцэций суманд тулгамдаж байгаа иргэдийн амьдрах орчныг сайжруулах, дэд бүтэц, эрүүл мэнд, боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

1. Сумын Эрүүл мэндийн төвийг Нэгдсэн эмнэлгийн статустай болгож, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар хүртээмжийг дээшлүүлнэ.

2. Эрүүл мэндийн төвийн нарийн мэргэжлийн албан хаагч нарыг тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөл боломжийг бүрдүүлнэ.

3. 960 хүүхдийн сургуулийг ашиглалтад оруулж, дунд, ахлах ангийн сурагчдыг нэг ээлжээр хичээллэж, нэмэлт сургалт, секц, дугуйланд хамрагдах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

4. Дунд, ахлах ангийн сурагчдын шилжилт хөдөлгөөнийг бууруулж, элсэлтийн ерөнхий шалгалтын амжилтыг ахиулах зорилгоор тусгайлсан хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

5. Сургуулийн өмнөх боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлж, цэцэрлэгийн насны бүх хүүхдийг хамруулах бодлогыг дэмжиж ажиллана.

6. Сумын оюутнуудыг сонгосон мэргэжлээ амжилттай эзэмшиж, сурч хөгжих, сумандаа ирж ажиллахыг нь дэмжих зорилгоор уул уурхайн компаниудтай хамтран тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах бодлогыг дэмжинэ.

7. Хувийн хэвшилтэй хамтран Спорт цогцолборыг барьж ашиглалтад оруулж, хүүхэд залуучуудын хөгжих, спортын бэлтгэл хийх нөхцөл боломжийг бүрдүүлнэ.

8. Соёлын байгууллагын мэргэжлийн хүний нөөцийг бэлтгэн тогтвор суурьшилтай ажиллуулж, хүүхэд багачууд, иргэдийн соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.

9. Суманд үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгчид бизнесээ амжилттай эрхлэхэд учирч буй саад бэрхшээлийг арилгах бодлогыг дэмжинэ.

10. Хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг уул уурхайн аж ахуйн нэгжүүдтэй түншлүүлж, орон нутгийн ханган нийлүүлэлтийг дэмжинэ.

11. Бэлчээрийн болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж, уул уурхайгаас малчдад үзүүлж буй сөрөг нөлөөллийг бууруулахад анхаарч ажиллана.

12. Сумын төвийн суурьшлын бүсэд хүнд даацын автомашины хөдөлгөөнийг хориглож, иргэдийг орчны бохирдол, дуу чимээний сөрөг нөлөөлөлд өртөхөөс сэргийлж, эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.

13. Сумын төвд мал аж ахуй эрхлэхийг хориглож, нийтийн эзэмшлийн зам талбайг бохирдуулах, ногоон байгууламж сүйтгэхээс хамгаалах, оршин суугчдыг малын гаралтай халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх журмыг баталж мөрдүүлнэ.

14. Сумын хот тохижилтын үйл ажиллагааны менежментийг сайжруулж, тохижилтын ажилд мэргэжлийн аж ахуйн нэгж, байгууллагыг гэрээний үндсэн дээр оролцуулж хамтран ажиллахыг дэмжинэ.

15. Хог хаягдлын менежментийг боловсронгуй болгож, хог хаягдлыг дахин боловсруулах, байгальд сөрөг нөлөөгүй аргаар устгах үйлдвэр барихыг бодлогыг дэмжинэ.

16. Нийтийн эзэмшлийн зам талбай, барилга байгууламж, цэнгэлдэх болон цэцэрлэгт хүрээлэн, хүүхдийн тоглоомын талбайн эзэмшил, ашиглалт, хамгаалалтыг сайжруулж, хувийн хэвшлийн байгууллагатай хамтран ажиллахыг бодлогоор дэмжинэ.

17. "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд уул уурхайн компаниудтай хамтран ажиллаж, сумын төвийн ногоон байгууламжийн талбайн хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

18. Уул уурхайн олборлолтоос үүдэлтэй тоосжилтыг бууруулах санаачилгыг дэвшүүлж, сумын иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрүүл, аюулгүй орчинд ажиллаж амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлж ажиллана.

19. Хуучин болон шинэ суурьшлын бүсэд сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий болон хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг хууль тогтоомжийн хүрээнд үр дүнтэй хэрэгжүүлж, сумыг хот болгон хөгжүүлэх бодлогыг дэмжинэ.

20. Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу сумын төвд баригдаж, ашиглалтад орж буй орон сууц, иргэний зориулалттай барилга байгууламжид нэгдсэн стандарт мөрдүүлж ажиллахад санаачилга гаргаж ажиллана.

21. Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу орон сууцны газар олголтыг дэмжиж, гэр хороолол болон ашиглалтын хугацаа дууссан барилга байгууламжийг дахин төлөвлөлтөд хамруулж, иргэдийг орон сууцжуулах бодлогыг хувийн хэвшилтэй хамтран хэрэгжүүлэхийг санаачлан ажиллана.

22. Сумын төвийн үерийн хамгаалалтын эхний ээлжийн 5 км суваг, замын борооны ус зайлуулах 3.5 км сувгийг тус тус барьж байгуулахыг дэмжинэ.

23. Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу одоогийн болон шинэ суурьшлын бүсэд 20 км хатуу хучилттай авто замыг барьж байгуулахыг дэмжинэ.

24. Тавантолгойн 450 МВт-ын дулааны цахилгаан станц барих ажлыг дэмжиж, тус станцаас сумын төвийг дулаанаар хангах эхлэлийг тавина.

25. Одоо байгаа эх үүсвэртэй уялдуулж аж ахуйн нэгж, байгууллагуудыг дулааны эх үүсвэрт холбож, 5 км урт дулаан, ус хангамжийн шугам барьж байгуулна.

26. Сумын төвлөрсөн цэвэрлэх байгууламжийн зураг төслийг боловсруулах, барих ажлыг эхлүүлэхэд анхаарч ажиллана.

27. Цахилгаан эрчим хүчний хүртээмжийг сайжруулж, хэрэглэгчдийн хэрэгцээг хангах чиглэлийн хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхэд анхаарна.

28. Ус, хөрс, бэлчээрийг хамгаалах, газрын доройтлыг бууруулах бодлого хэрэгжүүлнэ.

29. Уул уурхай, аж үйлдвэрийн салбарын гүний усны нөөц ашиглалтыг хязгаарлаж, гадаргын ус ашиглахыг дэмжинэ.

30. Сумын төвд нийтийн тээврийн үйлчилгээ нэвтрүүлж, алслагдсан хорооллын иргэд, хүүхдүүд нийтийн тээврээр зорчих боломжийг бүрдүүлнэ.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**БАЯНДАЛАЙ СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.08.13 № 570
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Б.Дэлгэрмаагийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

016021276

Дүгнэлт

Борисын Дэлгэрмаа /КЮ70120901/ Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Б.Дэлгэрмаагийн мөрийн хөтөлбөр (.....²..... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Б.Дэлгэрмаа-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БАЯНДАЛАЙ СУМЫН ИТХ-Д НАРАН БАГЫН 2 ДУГААР
ТОЙРОГТ БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ БОРИСЫН ДЭЛГЭРМААГИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1. Ахмад настангуудыг эрүүл мэндэд чиглэсэн үйл ажиллагааг хүртээмжтэй хүргэнэ.
2. Ахмадуудыг амралт сувилалын газруудад амраах, хууль тогтоомжоор олгогдсон эрхийг эдлүүлэхэд бодлого мэдээллээр хангана.
3. Сумын нийт ахмадуудыг жил бүр уламжлал болон зохиогддог ахмадын баярыг өргөн цар хүрээтэй тэмдэглэнэ.
4. Хүүхэд залуучуудыг ахмад үеэ хүндлэх хайрлах ёс заншилд уриалж, ахмадуудын оролцоог нэмэгдүүлж ажиллана.
5. Малчин залуучуудын нийгмийн оролцоог дэмжиж, үндэсний өв соёлыг хадгалсан тэмцээн уралдаан, арга хэмжээнүүдийг санаачлан зохион байгуулна.
6. Шилдэг малчин залуучуудын хөдөлмөрийг үнэлж, аймаг болон улсын шагналд намын харъяалал харгалзахгүйгээр тодорхойлж, хамруулна.
7. Сумын хэмжээнд уламжлал болон зохион байгуулагддаг тэмцээн уралдааны хүрээг тэлж, сумын нийт ард иргэдийн сэтгэлд хүрсэн үйл ажиллагаануудыг зохион байгуулна.
8. Ажилтай, орлоготой, чадамжтай-Баяндалайчууд хөтөлбөрийг санаачлан хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ДЭД БҮТЭЦ, БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

1. Нэн тэргүүнд сумын Стратеги төлөвлөгөөнд тусгагдсан бүтээн байгуулалтын ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийх, төр засгийн бодлого шийдвэртэй уялдуулан тодорхой шийдвэрүүдийг гарган хэрэгжүүлнэ.
2. Сумын төвийг ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн суурин төв бүхий төлөвлөлтийг хийж шинэчлэнэ.
3. 150-200 хүнийг хүлээн авах ёслол хүндэтгэлийн өргөө буюу зочид буудал, зоогийн газар, кофе шоф, үйлчилгээний төвийг ард иргэд аж ахуйн нэгжийн оролцоотойгоор цогцоор барьж байгуулах ажлыг санаачлан хэрэгжүүлнэ.
4. Сумын төвийн засмал зам дагуу явган хүний болон дугуйн замтай болгох, гудамж талбайн гэрэлтүүлэгтэй, цэцэрлэгжүүлэлт, ногоон байгууламж бүхий ЭКО Баяндалай сумыг бий болгоно.
5. Сумын угтах үдэх хаалганд нэмэлт засвар хийж, сумын төв хүртэлх зам дагуу мод тарьж ногоон байгууламж нэмэгдүүлнэ.
6. Төрөлх сумаа "Жишиг сум" болгох бодлого хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
7. Баяндалай сумын 3 багыг аймгийн хэмжээнд жишэг баг болгоно.

ГУРАВ: БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ

1. Оюутан залуучуудыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулагдах олон төрлийн тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах, ил тод мэдээллээр хангана.

2. Малчин залуучуудад улсын хэмжээнд зохиогдож байгаа бүх төрлийн сургалт дамжаануудад хамруулна.
3. Гадаад дотоодын шилдэг хөдөө аж ахуйн фермерүүдийн дадлага туршлагыг судлах, хамтрах ажлыг зохион байгуулна.
4. Сургуулийн өмнөх болон сургуулийн насны бүх хүүхдүүдийг цэцэрлэг сургуульд бүрэн хамруулж, хот хөдөөгийн боловсролын ялгааг арилган сайжруулах арга хэмжээ авна.
5. Хүүхдийг хөгжүүлэх бүх төрлийн урлаг спортын дугуйлан секцэнд хамруулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, хэрэгслээр хангах асуудлыг шийдвэрлэж, улс бүс, аймгийн чанартай тэмцээнүүдэд оролцуулж, амжилт гаргуулан "Тэргүүний хүүхдүүд"-ийг алдаршуулна.
6. Ардын авъяастан, биет болон биет бус өвийг алдаршуулах хүүхэд залуучуудад өвлүүлэн хөгжүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ДӨРӨВ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

1. Сумандаа шинээр хөдөө аж ахуй, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүн боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг бий болгох, хөгжүүлэх, ажилгүйдлийг бууруулах "Баяндалай-брэнд"-ийг бий болгох боломжоор бүрэн хангах Тухайлбал:
 - Шилмэл мал
 - Сүү цагаан идээ
 - Хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ
 - Малын тэжээл
 - Гар урлал
 - Арьс шир боловсруулалт
2. Нутгийн ашиг шимт бүхий Говь гурван сайхан үүлдрийн донн хар, Зурамтайн цагаан ямааны ангилалт судлагааг хийж дуусган, үүлдэр бий болгон баталгаажуулна. Үйлдвэрлэг таваарлаг байдлыг хадгалах хамгаалан өсгөж үржүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
3. Сайханы сарлагийн тоо толгойг өсгөх, сарлагийн саваг, хөөвөр, сүү цагаан идээ, ашиг шимийг нэмэгдүүлэн өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжин цар хүрээг өргөтгөн зах зээлд гаргана.
4. Цэвэр монгол адууны удмын санг хамгаалан, өсгөж үржүүлэх талаар бодлого боловсруулж, онцгой анхааран ажиллана.
5. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг малчдын оролцоотойгоор суманд түүхий эдийн цэгийг байгуулж, боловсруулалт хийж, зах зээлд өндөр үнээр нийлүүлэх, өрсөлдөх чадварыг бий болгоно.

ТАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

1. Шинээр аялал жуулчлалын маршрут бий болгох. \Баяндалай сумын говийн байгалийн үзэсгэлэнт газрууд\
2. Нутгийн малчин иргэдийн өрхийн ашиг орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоор гэр кемп ажиллуулах, тэмээ морин аялал зохион байгуулах, нүүдэлчин монгол ахуйг сурталчлан жуулчдыг татах боломжийг бүрдүүлнэ.

3. Сумын иргэд, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжин ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ. Мөн сумын иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр гадаад дотоодын жуулчдад худалдаа үйлчилгээ үзүүлэх эко орчин үеийн шийдэл бүхий цэгүүдийг бий болгоно.
4. Аялал жуулчлалаас үүдэн гарч буй байгаль орчны бохирдлыг арилгах талаар менежментийн бодлого төлөвлөлтийг бий болгон хэрэгжүүлж, Баяндалай сумыг аялал жуулчлалын жишиг бүс нутаг болгоно.
5. Сумын төвийн хог хаягдлын одоогийн менежментийг өөрчилж, орчин үеийн суурийн газрын менежментийг хэрэгжүүлж, ангилан ялгаж, сумын төвд явуулын хогийн цэгийг бий болгож, хоггүй цэмцгэр Баяндалай сум болгоно.
6. Эх оронч, нутаг ус, байгалиа хайрлан хамгаалдаг Зөв-Монгол хүн болгон төлөвшүүлэх зорилгоор сумын сурагчдын "Ёл клуб"-ын үйл ажиллагааг идэвхжүүлж, хамтран ажиллана.
7. Алт олборлох зорилгоор эвдэрч сүйтгэгдсэн газруудыг нутгийн иргэдийн нөхөрлөл, бүлгүүдээр нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгүүлэх бодлого зохицуулалтын арга хэмжээ авч ажиллана.
8. Баяндалай сумын нутагт дэвсгэрт олгогдсон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл, ашиглалтын болон хайгуулын лицензийг цуцлуулах буюу нэмж олгуулахгүй байх талаар онцгой анхаарч, ард иргэдтэй хамтран, бодлогын арга хэмжээг авч ажиллана.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**ЦОГТЦЭЦИЙ СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.08.13 № 557
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Цогтцэций сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Б.Жаргалын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

016021222

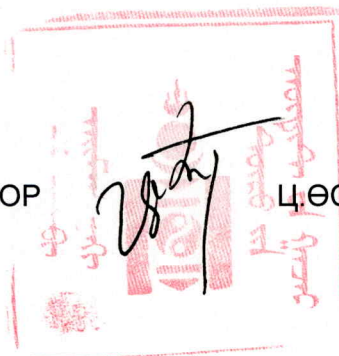
Дүгнэлт

Баатарын Жаргал /KM72032715/ Цогтцэций сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Б.Жаргалын мөрийн хөтөлбөр (... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Б.Жаргал-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**2024-2028 ОНД ЦОГТЦЭЦИЙ СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН
ХУРАЛД БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ БААТАР ОВОГТОЙ ЖАРГАЛЫН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2024.07.23.

Эрхэм зорилго:

“ИРГЭДЭЭ ДЭМЖИЖ, СУМАА ХӨГЖҮҮЛЬЕ”

Хөтөлбөрийн зорилго:

Нэг. Хүний хөгжил, хэрэгцээг хангах ажил үйлчилгээгээр иргэдийн амьдралд дэвшил, өөрчлөлт гаргана.

- 1.1. Эрүүл мэнд
- 1.2. Боловсрол
- 1.3. Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалал

Хоёр. Иргэдийн хэрэгцээ, санал санаачилгад тулгуурласан хөгжлийн бодлогоор сумаа хөгжүүлнэ.

- 2.1. Хөдөө аж ахуй
- 2.2. Дэд бүтэц
- 2.3. Байгаль орчин

Гурав. Иргэдийнхээ эрх ашгийг дээдэлсэн төрийн ил тод, шуурхай үйлчилгээг төлөвшүүлнэ.

- 3.1. Нутгийн захиргааны ажил үйлчилгээ

НЭГ. ХҮН АМЫН ХӨГЖИЛ, НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1.1. Эрүүл мэнд

1.1.1. Эрүүл мэндийн анхан шатны болон нарийн мэргэжлийн тусламж үйлчилгээний чанар аюулгүй байдал, хүртээмжийг нэмэгдүүлж, өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх, багийнхаа иргэдийг эрт илрүүлэгт хамруулах тал дээр хамтран ажиллана..

1.1.2. Нарийн мэргэжлийн эмч, сувилагч, мэргэшсэн асрахуйн ажилтан гадаад, дотоодод сургах бодлогыг дэмжиж ажиллана.

1.2. Боловсрол

1.2.1. Сургуулийн өмнөх насны хүүхдийг СӨБ-д бүрэн хамруулах талаар сургууль, цэцэрлэгтэй хамтран ажиллах.

1.2.2. Шинээр сургууль, цэцэрлэг барих ажлыг улс, аймаг, орон нутгийн төсөвт суулгах ажлыг санаачилж ажиллана.

1.3. Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалал

1.3.1. Өрхийн амьжиргааг дээшлүүлэх иргэдийг аливаа төсөл хөтөлбөр, сургалтанд хамруулах талаар мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

2.1. Хөдөө аж ахуй

2.1.1. Малчдын залуу халааг бэлтгэх, залуу малчдыг бодлогоор дэмжих.

2.2. Дэд бүтэц

2.2.1. Аж ахуйн нэгж байгууллагын хаяг, рекламьг шинэчлэх, гадна орчиндоо гэрэлтүүлэгтэй болгох, айл өрхийн хашаа, барилга байгууламжуудын өнгө үзэмжийг сайжруулах тал дээр хамтран ажиллана.

2.2.2. Агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр гэр хорооллыг дулааны шугамд холбох, дулааны шугамын төсвийг жил бүрийн төсөвт суулгах талаар ажиллана.

2.5. Байгаль орчин

2.5.1. Байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглуулах, хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээг хуулийн дагуу гүйцэтгүүлэх тал дээр хамтран ажиллана.

2.5.2. МУ-ын Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй шинэ хоршоо төслийг дэмжиж ажиллана.

2.5.3. МУ-ын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан "Тэрбум мод" үндэсний хөтөлбөрийг дэмжиж ажиллана.

2.5.4. Багийн нутагт ХАА-н үйл ажиллагаа явуулдаг ААНБ-ийг ногоон байгууламж, мод тариалах талаар хамтарч ажиллана.

2.5.5. Сумын хэмжээнд ашиглалтын ба хайгуулын лицензид ороогүй үлдсэн газар нутгийг орон нутгийн тусгай хамгаалалтанд авах тал дээр санаачлага гарган ажиллана.

ГУРАВ. НУТГИЙН ЗАХИРГАА, ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

3.1. Нутгийн захиргааны ажил үйлчилгээ

3.1.1. Төрийн үйлчилгээний ил тод, шуурхай байдлыг хангаж, төрийн албан хаагчийн ажлын хариуцлага ёс зүйг дээшлүүлэхэд хяналт тавьж ажиллана.

3.1.3. Сумын хүүхэд, залуучуудад нэн тулгамдсан асуудлын нэг болох спорт заалны барилгын төсвийг улс, аймаг, сумын төсөвт суулгуулах ажлыг санаачилж ажиллана.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

АЙМГИЙН СОНГУУЛИЙН ХОРООНД

2024.08.18 № 553
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Өмнөговь аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Б.Наранхүүгийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

016021205

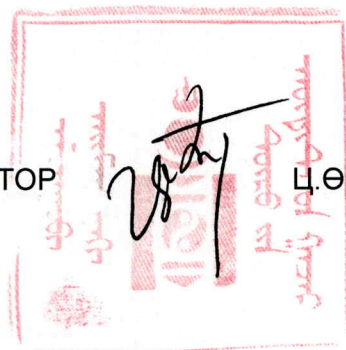
Дүгнэлт

Бадамгаравын Наранхүү /КЮ82081770/ Өмнөговь аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Б.Наранхүүгийн мөрийн хөтөлбөр (.....¹ хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Б.Наранхүү-д

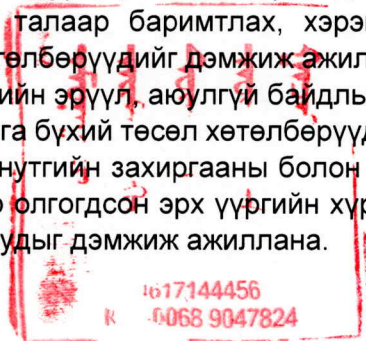
ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

Иргэн Б.Наранхүүгийн Өмнөговь аймгийн ИТХ-ын 2024 ээлжит сонгуульд бие даан нэр
дэвшиж оролцохоор дэвшүүлж буй сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр

1. Төрийн аливаа шийдвэр гаргалтад иргэний хяналт оролцоог нэмэгдүүлж, иргэдийн дуу хоолой болно.
2. Төсөвт иргэний хяналт оролцоог нэмэгдүүлж, төсвийн талаарх боломжит бүх мэдээллийг иргэдэд ил тод нээлттэй болгоно. Боловсрол, эрүүл мэндийн салбарт хэрэгжүүлэх улсын болон орон нутгийн, хандив тусламжийн гм эх үүсвэрүүдээс санхүүжигдэх аливаа төсөл хөтөлбөрийн төсвийг бодитой, үр ашигтай, үр дүнтэй байлгахад чиглүүлж ажиллана.
3. Эрчим хүчний хараат бус, тогтвортой бөгөөд үр ашигтай байдлыг бэхжүүлэх, эрчим хүчний эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх, байгаль орчинд ээлтэй шинэ дэвшилтэт техник технологи нэвтрүүлэх талаар баримтлах, хэрэгжүүлэх аливаа санал санаачилга, бодлого, төсөл хөтөлбөрүүдийг дэмжиж ажиллана.
4. Хүн амын ундны усны хангамжийн эрүүл, аюулгүй байдлыг нэмэгдүүлж, зохистой хэрэглээг нэвтрүүлэх санаачилга бүхий төсөл хөтөлбөрүүдийг дэмжиж ажиллана.
5. Хөдөлмөр эрхлэлтийн талаар нутгийн захиргааны болон нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллагуудад хуулиар олгогдсон эрх үүргийн хүрээнд үр дүнд хүрэхүйц төсөл хөтөлбөрийн санаачилгуудыг дэмжиж ажиллана.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

АЙМГИЙН СОНГУУЛИЙН ХОРООНД

2024.08.12 № 555
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Өмнөговь аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Б.Сайнбуянгийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

)

Дүгнэлт

Баясгалангийн Сайнбуян /КЮ79021410/ Өмнөговь аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Б.Сайнбуянгийн мөрийн хөтөлбөр (..... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Б.Сайнбуян-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

2024 ОНЫ ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БОЛОН ДАЛАНЗАДГАД СУМЫН ИРГЭДИЙН
ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН СОНГУУЛЬД БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИХ БАЯСГАЛАН ОВОГТОЙ
САЙНБУЯАНГИЙН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

Орон нутгийн сонгуульд нэрээ дэвшүүлэх болсон шалтгаан

Манай аймаг Монголын уул уурхайн үйлдвэрлэлийн 70 хувийг нуруундаа үүрч яваагийн хувьд “БАЯЛАГИЙГ ӨРХ БҮРД”, уул уурхайн баялгаас олсон орлогоосоо Өмнөговьчууд илүү хүртэх ёстой гэсэн үзэл бодолтой явдаг хүний хувьд зөвхөн баялгийг нь ухаж улсын эдийн засгаа бүрдүүлж байгаа өнөө үед хамгийн хүнд нөхцөлд амьдарч, ажиллаж байгаа ард түмэн бол Өмнөговьчууд юм. Монгол улсын экспортын 90 хувийг говийн бүс нутгаас бүрдүүлж байгаа өнөө цагт баялгаас олсон ашиг айл өрх бүрд хүрч байх, байгаль эх дэлхийгээ хайрлах, говьд гадаргын ус ирүүлэх, говийн дахин давтагдашгүй онгон байгалийг хамгаалах, нүүдэлчин өв соёл уламжлалыг нандигнах, үндэсний эв нэгдлийг дээдлэн хүндэтгэх, хамгаалахын төлөө дуу хоолойгоо гаргаж ажиллах нь миний үзэл бодол, үнэт зүйл байх болно.

“БАЯЛАГИЙГ ӨРХ БҮРД” гэсэн уриатайгаар сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө танилцуулж байна.

НЭГ: НИЙГМИЙН БОДЛОГЫН ХҮРЭЭНД

1.1 Иргэдийн амьжиргааг сайжруулах, өрх гэр бүл жаргалтай, тайван амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэхийн төлөө.

1.2 Гэр бүл, хүүхэд залуучууд, иргэнийг зөв хүмүүжүүлэх, хөгжүүлэхэд чиглэсэн хөтөлбөрүүдийг санаачлан хэрэгжүүлэх, хяналт тавин ажиллана.

1.3 “Баялагийг өрх бүрд” гэсэн зарчмыг баримталж, айл өрхийн амьжиргааг дээшлүүлэхэд чиглэсэн жижиг дунд үйлдвэрлэл, хилийн болон боомтын сэргэлтийн хөтөлбөртэй уялдуулан аж ахуй нэгж, иргэнийг дэмжихэд анхаарч, төрийн байгууллагуудаас төрөл бүрийн санал санаачилгыг гаргаж иргэд, өрхийн амьдралтай газар дээр нь танилцсаны үндсэн дээр хөгжлийн тухай, хийх ажлын тухай ярьдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийн төлөө ажиллана.

1.4 Хүүхэд залуучууд, иргэдийн боловсролыг сайжруулан эх оронч үзэл, хүн байхын хүмүүжлийг боловсрол олгох бодлоготой уялдуулан хэрэгжүүлэхийг дэмжинэ.

1.5 Ерөнхий боловсролын тогтолцоонд шинэчлэл хийхийн төлөө хүн байхын утга учир, монгол ёс заншилтай уялдуулан боловсрол нэгдүгээрт гэхээс илүүтэй суурь хүмүүжлийг олгох, хандлагыг өөрчлөх нь асуудлыг сургалтын хөтөлбөрт оруулахын төлөө ажиллах

1.6 Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд тойргийнхоо эмзэг бүлэг өрхийн хүүхдүүдийг бүрэн хамруулахад ач холбогдол өгч хамрах хүрээг өргөжүүлэхэд онцгой анхаарна.

1.7 Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлж иргэдийн аюулгүй амар тайван амьдрах орчныг бүрдүүлэхийн төлөө идэвхтэй ажиллана.

1.8 Даланзадгад хотын камержуулалтын системийг тогтмолжуулах, нэгж байгуулан ажиллах асуудлыг хөндөж “ТАЙВАН ХОТ ДАЛАНЗАДГАД” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд хамтарч ажиллана.

1.9 Гэр бүлийн хүчирхийлэл, эмэгтэйчүүд, хүүхдийн эсрэг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох, урд нь цагдаагийн байгууллагад Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, нийтийн хэв журам хамгаалах чиглэлээр ажиллаж байсан туршлага, мэдлэгийн хүрээнд иргэд, төрийн байгууллагатай хамтран гэр бүлийн хүчирхийлэл, аюулгүй байдлыг хангах

1.10 Архидан согтуурахын эсрэг үйл ажиллагааг эрчимжүүлэн, туршлага дээрээ үндэслэн өрх бүрээс судалгаа авч архины хамааралтай зорилтод бүлгийг тодорхойлсон үндсэн дээр архины хамааралтай иргэдтэй тулж ажиллах, тэдгээрийн гэр бүлийг амар амгалан амьдрахад чиглэсэн арга хэмжээг холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллах тэдгээрийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэн хяналт тавьж ажиллана.

1.11 Үнийн хэт өсөлтийн шалтгааныг илрүүлэх, бууруулах боломжийн талаар орон нутгийн удирдлагуудтай хамтран ажиллаж иргэдийн амьжиргааг дээшлүүлэх, ядуурлын түвшин бууруулахад хамтран ажиллана.

1.12 Шинэ сэргэлтийн бодлого, бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалын хүрээнд бизнесийн орчин сайжруулах, орон нутгийн хэмжээнд нэн хэрэгцээт үйлдвэрүүдийг барьж байгуулах тал дээр онцгой анхаарч өрх гэр бүл бүрээс ажиллах ажлын байрыг тэнцвэртэй олгуулах бодлого барьж ажиллана.

1.13 Иргэдийг мэргэжлийн сургалтад хамруулан тогтвортой ажил, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, ажилтай орлоготой байлгахын төлөө ажиллана.

1.14 Тэтгэврийн ялгааг арилгах, ялангуяа хөдөөгийн малчид, жирийн ажилчдын тэтгэвэр дэндүү бага, амьдралд хүрэлцэхгүй ахмадуудын амьдрал хүнд байгаад анхаарлаа хандуулан ажиллана

1.15 Эрүүл мэндийн салбарын үйлчлүүлэгчдийг чирэгдүүлсэн өнөөгийн тогтолцоог өөрчлөх, хөнгөн шуурхай чанартай үйлчилгээ үзүүлэхэд иргэн хүний хувьд иргэдийн хяналт оролцоог нэмэгдүүлэхэд анхаарах

ХОЁР: ЭДИЙН ЗАСАГ, ДЭД БҮТЭЦ, ХӨГЖЛИЙН ХҮРЭЭНД

2.1 “Хашаандаа сайхан амьдаръя” төслийн багийнхантай хамтран багийнхаа гэр хорооллын айл өрхүүдийн гэр хорооллын бие засах газар /нүхэн жорлон/-ыг шинэчлэх, байгальд ээлтэй эко бие засах газрыг бий болгох, хөрсний бохирдол, халдварт өвчнөөс сэргийлэх төсөл хөтөлбөрийг дэмжиж ажиллана.

2.2 Байгалийн гаралтай бүтээгдэхүүн хүнс хэрэглэх, хүлэмжийн аж ахуйг нэмэгдүүлэх, эко хүнс тариалдаг иргэдийг нэмэгдүүлэх, Өмнөговь аймгийн Даланзадгад сумын иргэдийн өөрсдийн тариалсан хүнсний ногоог хэрэглэдэг болгох ажлыг санаачлан зохион байгуулна.

2.3 Цөлжилтөөс сэргийлэх зорилгоор иргэд, аж ахуй нэгж, албан байгууллага тус бүр хавар намрын цагт мод тарих ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч манлайлан ажиллах

2.4 Засгийн газрын болон аймгийн мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан "Чинээлэг малчин төсөл"-д багийн малчдаас хамруулахад анхаарч ажиллана.

2.5 Иргэдийн амьдрах орчныг сайжруулах тал дээр онцгой анхаарч усан хангамж, зам гүүр, гэрэлтүүлэг, нийтийн тээвэр, хаягжуулалт зэрэгт тодорхой ажлуудыг хийж гүйцэтгэх талаар холбогдох байгууллага, удирдлагад санал шаардлага тавьж хэрэгжилтэд нь анхаарч ажиллана.

2.6 Тус багийн ногоочдын усалгааны эх үүсвэр болсон Даланбулагийг хамгаалах, цөөрмийн лайг цэвэрлэх, усан хангамжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч ажиллана.

2.7 Нэн шаардлагатай газруудад /тусгай объект болох өвсний понд, үйлдвэрлэлийн хэсэг, ус ихээр тогтдог, өвөл халтиргаа гулгаа, тунадас үүсдэг, тодорхой газрууд/ гүүр, аспалтан зам тавих асуудлыг Даланзадгад сумын удирдлагуудад саналыг гаргаж, түүнд анхаарч шийдвэрлүүлэх.

2.8 Өмнөговь аймагт үүсгэн байгуулагдах Шинжлэх ухаан технологийн их сургуулийн хотгоны мэргэжил сургалтад ажил хөдөлмөр эрхлэх хүсэлтэй иргэдийг хамруулах, ажлын байр бий болгоход анхаарлаа хандуулж ажиллана.

2.9 1000 айлын орон сууцжуулах хөтөлбөрт багийн иргэдийг хамруулахад боломж нөхцөлийг судалж, хамрагдах хүсэлтэй иргэдийн материалыг уламжлах ажлыг зохион байгуулна.

2.10 "Өмнөговьд үйлдвэрлэв" төсөл хөтөлбөрийг дэмжиж өрхийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэхийн зэрэгцээ орон нутгийн болон төрийн өмчит томоохон үйлдвэрүүдийг байгуулж ажиллуулахыг санаачлан хэрэгжүүлж ажиллана.

ГУРАВ: ТӨР, ЗАСАГЛАЛЫН ТОГТОЛЦООНЫ ХҮРЭЭНД:

3.1 Улс төрийн намуудын эрх ашгаас ангид, орон нутгийн иргэд, ААН, өрх гэр бүлийн эрх ашгийг ямагт дээдэлсэн үзэл баримтлалтай байж энэ чиглэлээр эв санаагаа нэгтгэн ажиллахыг эрмэлзэнэ.

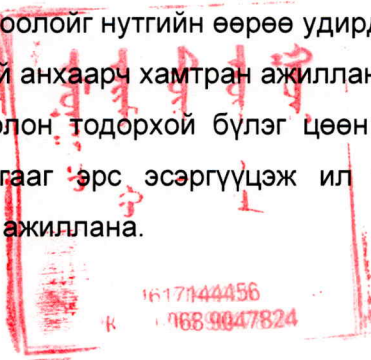
3.2 Төрийн үйл ажиллагаанд иргэдийн болон иргэний нийгмийн байгууллагуудын оролцоог хүчтэй болгохыг зорино.

3.3 Орон нутгийн хөгжлийн бодлого, шийдвэрт тухайн орон нутгийн бизнес эрхлэгч, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, хамтран хэрэгжүүлэх, санал санаачилгыг дэмжиж ажиллах бодлого баримтална.

3.4 Нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын үйл ажиллагааг иргэдэд байнга ил тод нээлттэй тайлагнаж санал санаачилгыг хүргүүлэн тэдгээрийн хооронд итгэлтэй гүүр болон ажиллана.

3.5 Аливаа иргэний нийгмийн байгууллага, холбоодын үйл ажиллагааг дэмжиж хамтарч ажиллахын зэрэгцээ тэдний дуу хоолойг нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллагад хүргэх, эрх ашгийг нь хамгаалахад онцгой анхаарч хамтран ажиллана.

3.6 Аливаа хууль зөрчсөн болон тодорхой бүлэг цөөн тооны хүмүүсийн эрх ашигт үйлчилсэн аливаа үйл ажиллагааг эрс эсэргүүцэж ил тод нээлттэйгээр холбогдох байгууллагууд, иргэдтэй хамтран ажиллана.

МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛСАН:
НЭР ДЭВШИГЧ Б.САЙНБУЯН

.....онсарөдөр

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**ДАЛАНЗАДГАД СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРООНД**

2024.08.13 № 556
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Даланзадгад сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Б.Сайнбуянгийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

016021218

Дүгнэлт

Баясгалангийн Сайнбуян /КЮ79021410/ Даланзадгад сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Б.Сайнбуянгийн мөрийн хөтөлбөр (..... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Б.Сайнбуян-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

2024 ОНЫ ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БОЛОН ДАЛАНЗАДГАД СУМЫН ИРГЭДИЙН
ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН СОНГУУЛЬД БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИХ БАЯСГАЛАН ОВОГТОЙ
САЙНБУЯАНГИЙН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

Орон нутгийн сонгуульд нэрээ дэвшүүлэх болсон шалтгаан

Манай аймаг Монголын уул уурхайн үйлдвэрлэлийн 70 хувийг нуруундаа үүрч яваагийн хувьд “БАЯЛАГИЙГ ӨРХ БҮРД”, уул уурхайн баялгаас олсон орлогоосоо Өмнөговьчууд илүү хүртэх ёстой гэсэн үзэл бодолтой явдаг хүний хувьд зөвхөн баялгийг нь ухаж улсын эдийн засгаа бүрдүүлж байгаа өнөө үед хамгийн хүнд нөхцөлд амьдарч, ажиллаж байгаа ард түмэн бол Өмнөговьчууд юм. Монгол улсын экспортын 90 хувийг говийн бүс нутгаас бүрдүүлж байгаа өнөө цагт баялгаас олсон ашиг айл өрх бүрд хүрч байх, байгаль эх дэлхийгээ хайрлах, говьд гадаргын ус ирүүлэх, говийн дахин давтагдашгүй онгон байгалийг хамгаалах, нүүдэлчин өв соёл уламжлалыг нандигнах, үндэсний эв нэгдлийг дээдлэн хүндэтгэх, хамгаалахын төлөө дуу хоолойгоо гаргаж ажиллах нь миний үзэл бодол, үнэт зүйл байх болно.

“БАЯЛАГИЙГ ӨРХ БҮРД” гэсэн уриатайгаар сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө танилцуулж байна.

НЭГ: НИЙГМИЙН БОДЛОГЫН ХҮРЭЭНД

1.1 Иргэдийн амьжиргааг сайжруулах, өрх гэр бүл жаргалтай, тайван амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэхийн төлөө.

1.2 Гэр бүл, хүүхэд залуучууд, иргэнийг зөв хүмүүжүүлэх, хөгжүүлэхэд чиглэсэн хөтөлбөрүүдийг санаачлан хэрэгжүүлэх, хяналт тавин ажиллана.

1.3 “Баялагийг өрх бүрд” гэсэн зарчмыг баримталж, айл өрхийн амьжиргааг дээшлүүлэхэд чиглэсэн жижиг дунд үйлдвэрлэл, хилийн болон боомтын сэргэлтийн хөтөлбөртэй уялдуулан аж ахуй нэгж, иргэнийг дэмжихэд анхаарч, төрийн байгууллагуудаас төрөл бүрийн санал санаачилгыг гаргаж иргэд, өрхийн амьдралтай газар дээр нь танилцсаны үндсэн дээр хөгжлийн тухай, хийх ажлын тухай ярьдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийн төлөө ажиллана.

1.4 Хүүхэд залуучууд, иргэдийн боловсролыг сайжруулан эх оронч үзэл, хүн байхын хүмүүжлийг боловсрол олгох бодлоготой уялдуулан хэрэгжүүлэхийг дэмжинэ.

1.5 Ерөнхий боловсролын тогтолцоонд шинэчлэл хийхийн төлөө хүн байхын утга учир, монгол ёс заншилтай уялдуулан боловсрол нэгдүгээрт гэхээс илүүтэй суурь хүмүүжлийг олгох, хандлагыг өөрчлөх нь асуудлыг сургалтын хөтөлбөрт оруулахын төлөө ажиллах

1.6 Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд тойргийнхоо эмзэг бүлэг өрхийн хүүхдүүдийг бүрэн хамруулахад ач холбогдол өгч хамрах хүрээг өргөжүүлэхэд онцгой анхаарна.

1.7 Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлж иргэдийн аюулгүй амар тайван амьдрах орчныг бүрдүүлэхийн төлөө идэвхтэй ажиллана.

1.8 Даланзадгад хотын камержуулалтын системийг тогтмолжуулах, нэгж байгуулан ажиллах асуудлыг хөндөж “ТАЙВАН ХОТ ДАЛАНЗАДГАД” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд хамтарч ажиллана.

1.9 Гэр бүлийн хүчирхийлэл, эмэгтэйчүүд, хүүхдийн эсрэг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох, урд нь цагдаагийн байгууллагад Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, нийтийн хэв журам хамгаалах чиглэлээр ажиллаж байсан туршлага, мэдлэгийн хүрээнд иргэд, төрийн байгууллагатай хамтран гэр бүлийн хүчирхийлэл, аюулгүй байдлыг хангах

1.10 Архидан согтуурахын эсрэг үйл ажиллагааг эрчимжүүлэн, туршлага дээрээ үндэслэн өрх бүрээс судалгаа авч архины хамааралтай зорилтод бүлгийг тодорхойлсон үндсэн дээр архины хамааралтай иргэдтэй тулж ажиллах, тэдгээрийн гэр бүлийг амар амгалан амьдрахад чиглэсэн арга хэмжээг холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллах тэдгээрийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэн хяналт тавьж ажиллана.

1.11 Үнийн хэт өсөлтийн шалтгааныг илрүүлэх, бууруулах боломжийн талаар орон нутгийн удирдлагуудтай хамтран ажиллаж иргэдийн амьжиргааг дээшлүүлэх, ядуурлын түвшин бууруулахад хамтран ажиллана.

1.12 Шинэ сэргэлтийн бодлого, бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалын хүрээнд бизнесийн орчин сайжруулах, орон нутгийн хэмжээнд нэн хэрэгцээт үйлдвэрүүдийг барьж байгуулах тал дээр онцгой анхаарч өрх гэр бүл бүрээс ажиллах ажлын байрыг тэнцвэртэй олгуулах бодлого барьж ажиллана.

1.13 Иргэдийг мэргэжлийн сургалтад хамруулан тогтвортой ажил, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, ажилтай орлоготой байлгахын төлөө ажиллана.

1.14 Тэтгэврийн ялгааг арилгах, ялангуяа хөдөөгийн малчид, жирийн ажилчдын тэтгэвэр дэндүү бага, амьдралд хүрэлцэхгүй ахмадуудын амьдрал хүнд байгаад анхаарлаа хандуулан ажиллана

1.15 Эрүүл мэндийн салбарын үйлчлүүлэгчдийг чирэгдүүлсэн өнөөгийн тогтолцоог өөрчлөх, хөнгөн шуурхай чанартай үйлчилгээ үзүүлэхэд иргэн хүний хувьд иргэдийн хяналт оролцоог нэмэгдүүлэхэд анхаарах

ХОЁР: ЭДИЙН ЗАСАГ, ДЭД БҮТЭЦ, ХӨГЖЛИЙН ХҮРЭЭНД

2.1 “Хашаандаа сайхан амьдаръя” төслийн багийнхантай хамтран багийнхаа гэр хорооллын айл өрхүүдийн гэр хорооллын бие засах газар /нүхэн жорлон/-ыг шинэчлэх, байгальд ээлтэй эко бие засах газрыг бий болгох, хөрсний бохирдол, халдварт өвчнөөс сэргийлэх төсөл хөтөлбөрийг дэмжиж ажиллана.

2.2 Байгалийн гаралтай бүтээгдэхүүн хүнс хэрэглэх, хүлэмжийн аж ахуйг нэмэгдүүлэх, эко хүнс тариалдаг иргэдийг нэмэгдүүлэх, Өмнөговь аймгийн Даланзадгад сумын иргэдийн өөрсдийн тариалсан хүнсний ногоог хэрэглэдэг болгох ажлыг санаачлан зохион байгуулна.

2.3 Цөлжилтөөс сэргийлэх зорилгоор иргэд, аж ахуй нэгж, албан байгууллага тус бүр хавар намрын цагт мод тарих ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч манлайлан ажиллах

2.4 Засгийн газрын болон аймгийн мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан “Чинээлэг малчин төсөл”-д багийн малчдаас хамруулахад анхаарч ажиллана.

2.5 Иргэдийн амьдрах орчныг сайжруулах тал дээр онцгой анхаарч усан хангамж, зам гүүр, гэрэлтүүлэг, нийтийн тээвэр, хаягжуулалт зэрэгт тодорхой ажлуудыг хийж гүйцэтгэх талаар холбогдох байгууллага, удирдлагад санал шаардлага тавьж хэрэгжилтэд нь анхаарч ажиллана.

2.6 Тус багийн ногоочдын усалгааны эх үүсвэр болсон Даланбулагийг хамгаалах, цөөрмийн лайг цэвэрлэх, усан хангамжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч ажиллана.

2.7 Нэн шаардлагатай газруудад /тусгай объект болох өвсний понд, үйлдвэрлэлийн хэсэг, ус ихээр тогтдог, өвөл халтиргаа гулгаа, тунадас үүсдэг, тодорхой газрууд/ гүүр, аспалтан зам тавих асуудлыг Даланзадгад сумын удирдлагуудад саналыг гаргаж, түүнд анхаарч шийдвэрлүүлэх.

2.8 Өмнөговь аймагт үүсгэн байгуулагдах Шинжлэх ухаан технологийн их сургуулийн хотгоны мэргэжил сургалтад ажил хөдөлмөр эрхлэх хүсэлтэй иргэдийг хамруулах, ажлын байр бий болгоход анхаарлаа хандуулж ажиллана.

2.9 1000 айлын орон сууцжуулах хөтөлбөрт багийн иргэдийг хамруулахад боломж нөхцөлийг судалж, хамрагдах хүсэлтэй иргэдийн материалыг уламжлах ажлыг зохион байгуулна.

2.10 “Өмнөговьд үйлдвэрлэв” төсөл хөтөлбөрийг дэмжиж өрхийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэхийн зэрэгцээ орон нутгийн болон төрийн өмчит томоохон үйлдвэрүүдийг байгуулж ажиллуулахыг санаачлан хэрэгжүүлж ажиллана.

ГУРАВ: ТӨР, ЗАСАГЛАЛЫН ТОГТОЛЦООНЫ ХҮРЭЭНД:

3.1 Улс төрийн намуудын эрх ашгаас ангид, орон нутгийн иргэд, ААН, өрх гэр бүлийн эрх ашгийг ямагт дээдэлсэн үзэл баримтлалтай байж энэ чиглэлээр эв санаагаа нэгтгэн ажиллахыг эрмэлзэнэ.

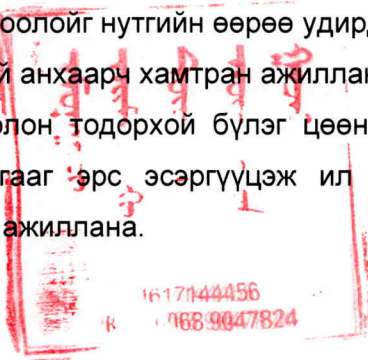
3.2 Төрийн үйл ажиллагаанд иргэдийн болон иргэний нийгмийн байгууллагуудын оролцоог хүчтэй болгохыг зорино.

3.3 Орон нутгийн хөгжлийн бодлого, шийдвэрт тухайн орон нутгийн бизнес эрхлэгч, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, хамтран хэрэгжүүлэх, санал санаачилгыг дэмжиж ажиллах бодлого баримтална.

3.4 Нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын үйл ажиллагааг иргэдэд байнга ил тод нээлттэй тайлагнаж санал санаачилгыг хүргүүлэн тэдгээрийн хооронд итгэлтэй гүүр болон ажиллана.

3.5 Аливаа иргэний нийгмийн байгууллага, холбоодын үйл ажиллагааг дэмжиж хамтарч ажиллахын зэрэгцээ тэдний дуу хоолойг нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллагад хүргэх, эрх ашгийг нь хамгаалахад онцгой анхаарч хамтран ажиллана.

3.6 Аливаа хууль зөрчсөн болон тодорхой бүлэг цөөн тооны хүмүүсийн эрх ашигт үйлчилсэн аливаа үйл ажиллагааг эрс эсэргүүцэж ил тод нээлттэйгээр холбогдох байгууллагууд, иргэдтэй хамтран ажиллана.

МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛСАН:
НЭР ДЭВШИГЧ Б.САЙНБУЯН

.....онсарөдөр

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnogovi@audit.gov.mn

АЙМГИЙН СОНГУУЛИЙН ХОРООНД

2024.08.13 № 552
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Өмнөговь аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Б.Тэнгисийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

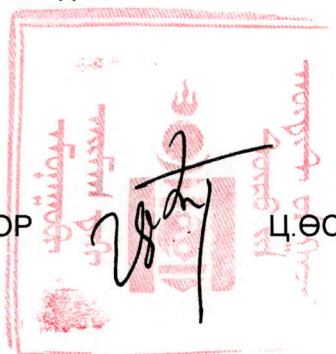
Дүгнэлт

Батхишигийн Тэнгис /КЮ91101116/ Өмнөговь аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Б.Тэнгисийн мөрийн хөтөлбөр (.....² хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Б.Тэнгис-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

Өмнөговь аймгийн иргэдийн төлөөлөгчийн хурлын 2024 оны сонгуульд бие даан нэр дэвшигч Б.Тэнгис-ийн “Шинжлэх ухааны үндэслэлтэй хөгжил” мөрийн хөтөлбөр

Хөтөлбөрийн зорилго

Өмнөговь аймгийн иргэд, гэр бүлийн орлогыг өсөх боломжийг бүрдүүлж, тэдэнд хандсан боловсрол, эрүүл мэндийн үйлчилгээг сайжруулж, иргэдийн амар тайван амьдрах нөхцлийг бүрдүүлнэ.

НЭГ.Эдийн засаг, үйлдвэрлэлийн бодлого

Бодлогын зорилго

Хөгжлийн гол суурь болсон үйлдвэрлэлийн салбарыг хөгжүүлж иргэдийн бодит орлого өсөх, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх, импортын барааг дотооддоо хангах замаар эдийн засгийн тогтвортой өсөлтийг нэмэгдүүлэх.

Зорилт 1.1 Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжих, санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах

Зорилт 1.2 Монгол улсын стратегийн ач холбогдол бүхий төслүүдийг дэмжих, хүнд үйлдвэрүүд байгуулах

ХОЁР. Эрүүл мэндийн салбарын хөгжлийн бодлого

Бодлогын зорилго

Эрүүл мэндийн салбарын эмч эмнэлэгийн ажилтаны ур чадварыг нэмэгдүүлэх, орчин үеийн дэвшилтэд технологи нэвтрүүлэх замаар иргэдийн эрүүл мэндийн чанарыг дээшлүүлэх

Зорилт 2.1 Бусад өндөр хөгжилтэй орны чадварлаг эмч нарыг урьж ажиллуулах арга хэмжээг зохион байгуулах

Зорилт 2.2 Бусад өндөр хөгжилтэй орны эмнэлэгүүдтэй эмч солилцооны хөтөлбөр арга хэмжээг зохион байгуулах

Зорилт 2.3 Эмнэлэгүүдийг сүүлийн үеийн оношлогооны төхөөрөмжөөр хангах

ГУРАВ. Боловсролын салбарын хөгжлийн бодлого

Бодлогын зорилго

Иргэд, хүүхэд, залуучуудын олон талт боловсролын хүртээмжийг бий болгож, орчин үеийн хөдөлмөрийн зах зээлд чадвартай боловсон хүчин бэлтгэнэ.

Зорилт 3.1 Бусад өндөр хөгжилтэй орны чадварлаг багш нарыг урьж ажиллуулах арга хэмжээг зохион байгуулах

Зорилт 3.2 Бусад өндөр хөгжилтэй орны сургуулийн багш солилцооны хөтөлбөр арга хэмжээг зохион байгуулах

Зорилт 3.3 Сургуулиудыг сүүлийн үеийн тоног төхөөрөмжөөр хангах

ДӨРӨВ. Байгаль орчин аялал жуулчлалын салбарын хөгжлийн бодлого

Бодлогын зорилго

Монгол орны аялал жуулчлалын гол бүс нутаг болох Өмнөговь аймагт аялал жуулчлалыг хөгжүүлж иргэдийн давхар орлогыг нэмэгдүүлэх, говийн үзэсгэлэнт байгалийг дэлхий даяар сурталчлан таниулах.

Зорилт 4.1 Өмнөговь аймгийн аялал жуулчлалын бүс нутгийг дэд бүтцээр хангах

Зорилт 4.1 Говийн аялал жуулчлалыг сурталчилан таниулах арга хэмжээг зохион байгуулах

Мөрийн хөтөлбөрийг боловсруулсан:

Б.ТЭНГИС

(Бие даан нэр дэвшигч)

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.13 № 564
танай _____ -ны № _____ -т

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Д.Жаргалсайханы сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

016021251

Дүгнэлт

Дарамраднаагийн Жаргалсайхан /КА71042171/ Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Д.Жаргалсайханы мөрийн хөтөлбөр (²..... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Д.Жаргалсайхан-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БАЯНДАЛАЙ СУМЫН ИТХ-Д НАРАН БАГЫН 2 ДУГААР
ТОЙРОГТ БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ ДАРАМРАДНААГИЙН ЖАРГАЛСАЙХАНЫ
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. НИЙГМИЙН БОДЛОГО

Ахмад настангуудыг эрүүл мэндэд чиглэсэн үйл ажиллагааг хүртээмжтэй хүргэнэ.

1. Ахмадуудыг амралт сувилалын газруудад амрах, хууль тогтоомжоор олгогдсон эрхийг эдлүүлэхэд бодлого мэдээллээр хангана.
2. Сумын нийт ахмадуудыг жил бүр уламжлал болон зохиогддог ахмадын баярыг өргөн цар хүрээтэй тэмдэглэнэ.
3. Хүүхэд залуучуудыг ахмад үеэ хүндлэх хайрлах ёс заншилд уриалж, ахмадуудын оролцоог нэмэгдүүлж ажиллана.
4. Малчин залуучуудын нийгмийн оролцоог дэмжиж, үндэсний өв соёлыг хадгалсан тэмцээн уралдаан, арга хэмжээнүүдийг санаачлан зохион байгуулна.
5. Шилдэг малчин залуучуудын хөдөлмөрийг үнэлж, аймаг болон улсын шагналд намын харъяалал харгалзахгүйгээр тодорхойлж, хамруулна.
6. Сумын хэмжээнд уламжлал болон зохион байгуулагдаг тэмцээн уралдааны хүрээг тэлж, сумын нийт ард иргэдийн сэтгэлд хүрсэн үйл ажиллагаануудыг зохион байгуулна.
7. Ажилтай, орлоготой, чадамжтай-Баяндалайчууд хөтөлбөрийг санаачлан хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ДЭД БҮТЭЦ, БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

1. Нэн тэргүүнд сумын Стратеги төлөвлөгөөнд тусгагдсан бүтээн байгуулалтын ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийх, төр засгийн бодлого шийдвэртэй уялдуулан тодорхой шийдвэрүүдийг гарган хэрэгжүүлнэ.
2. Сумын төвийг ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн суурин төв бүхий төлөвлөлтийг хийж шинэчлэнэ.
3. 150-200 хүнийг хүлээн авах ёслол хүндэтгэлийн өргөө буюу зочид буудал, зоогийн газар, кофе шоф, үйлчилгээний төвийг ард иргэд аж ахуйн нэгжийн оролцоотойгоор цогцоор барьж байгуулах ажлыг санаачлан хэрэгжүүлнэ.
4. Сумын төвийн засмал зам дагуу явган хүний болон дугуйн замтай болгох, гудамж талбайн гэрэлтүүлэгтэй, цэцэрлэгжүүлэлт, ногоон байгууламж бүхий ЭКО Баяндалай сумыг бий болгоно.
5. Сумын угтах үдэх хаалганд нэмэлт засвар хийж, сумын төв хүртэлх зам дагуу мод тарьж ногоон байгууламж нэмэгдүүлнэ.
6. Төрөлх сумаа “Жишиг сум” болгох бодлого хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
7. Баяндалай сумын 3 багыг аймгийн хэмжээнд жишэг баг болгоно.

ГУРАВ. БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ

1. Оюутан залуучуудыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулагдах олон төрлийн тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах, ил тод мэдээллээр хангана.

2. Малчин залуучуудад улсын хэмжээнд зохиогдож байгаа бүх төрлийн сургалт дамжаануудад хамруулна.
3. Гадаад дотоодын шилдэг хөдөө аж ахуйн фермерүүдийн дадлага туршлагыг судлах, хамтрах ажлыг зохион байгуулна.
4. Сургуулийн өмнөх болон сургуулийн насны бүх хүүхдүүдийг цэцэрлэг сургуульд бүрэн хамруулж, хот хөдөөгийн боловсролын ялгааг арилган сайжруулах арга хэмжээ авна.
5. Хүүхдийг хөгжүүлэх бүх төрлийн урлаг спортын дугуйлан секцэнд хамруулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, хэрэгслээр хангах асуудлыг шийдвэрлэж, улс бүс, аймгийн чанартай тэмцээнүүдэд оролцуулж, амжилт гаргуулан "Тэргүүний хүүхдүүд"-ийг алдаршуулна.
6. Ардын авъяастан, биет болон биет бус өвийг алдаршуулах хүүхэд залуучуудад өвлүүлэн хөгжүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ДӨРӨВ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

1. Сумандаа шинээр хөдөө аж ахуй, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүн боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг бий болгох, хөгжүүлэх, ажилгүйдлийг бууруулах **"Баяндалай-брэнд"**-ийг бий болгох боломжоор бүрэн хангах **Тухайлбал:**
 - Шилмэл мал
 - Сүү цагаан идээ
 - Хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ
 - Малын тэжээл
 - Гар урлал
 - Арьс шир боловсруулалт
2. Нутгийн ашиг шимт бүхий Говь гурван сайхан үүлдрийн донн хар, Зурамтайн цагаан ямааны ангилалт судлагааг хийж дуусган үүлдэр бий болгон баталгаажуулна. Үйлдвэрлэг таваарлаг байдлыг хадгалах хамгаалан өсгөж үржүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
3. Сайханы сарлагийн тоо толгойг өсгөх, сарлагийн саваг, хөөвөр, сүү цагаан идээ, ашиг шимийг нэмэгдүүлэн өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжин цар хүрээг өргөтгөн зах зээлд гаргана.
4. Цэвэр монгол адууны удмын санг хамгаалан, өсгөж үржүүлэх талаар бодлого боловсруулж, онцгой анхааран ажиллана.
5. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг малчдын оролцоотойгоор суманд түүхий эдийн цэгийг байгуулж, боловсруулалт хийж, зах зээлд өндөр үнээр нийлүүлэх, өрсөлдөх чадварыг бий болгоно.

ТАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

1. Шинээр аялал жуулчлалын маршрут бий болгох. \Баяндалай сумын говийн байгалийн үзэсгэлэнт газрууд\
2. Нутгийн малчин иргэдийн өрхийн ашиг орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоор гэр кемп ажиллуулах, тэмээ морин аялал зохион байгуулах, нүүдэлчин монгол ахуйг сурталчлан жуулчдыг татах боломжийг бүрдүүлнэ.

3. Сумын иргэд, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжин ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ. Мөн сумын иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр гадаад дотоодын жуулчдад худалдаа үйлчилгээ үзүүлэх эко орчин үеийн шийдэл бүхий цэгүүдийг бий болгоно.
4. Аялал жуулчлалаас үүдэн гарч буй байгаль орчны бохирдлыг арилгах талаар менежментийн бодлого төлөвлөлтийг бий болгон хэрэгжүүлж, Баяндалай сумыг аялал жуулчлалын жишиг бүс нутаг болгоно.
5. Сумын төвийн хог хаягдлын одоогийн менежментийг өөрчилж, орчин үеийн суурийн газрын менежментийг хэрэгжүүлж, ангилан ялгаж, сумын төвд явуулын хогийн цэгийг бий болгож, хоггүй цэмцгэр Баяндалай сум болгоно.
6. Эх оронч, нутаг ус, байгалиа хайрлан хамгаалдаг Зөв-Монгол хүн болгон төлөвшүүлэх зорилгоор сумын сурагчдын "Ел клуб"-ын үйл ажиллагааг идэвхжүүлж, хамтран ажиллана.
7. Алт олборлох зорилгоор эвдэрч сүйтгэгдсэн газруудыг нутгийн иргэдийн нөхөрлөл, бүлгүүдээр нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгүүлэх бодлого зохицуулалтын арга хэмжээ авч ажиллана.
8. Баяндалай сумын нутагт дэвсгэрт олгогдсон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл, ашиглалтын болон хайгуулын лицензийг цуцлуулах буюу нэмж олгуулахгүй байх талаар онцгой анхаарч, ард иргэдтэй хамтран, бодлогын арга хэмжээг авч ажиллана.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024-08-13 № 566
танай _____-ны № _____-т

**БАЯНДАЛАЙ СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Д.Идэрцогийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Даржаагийн Идэрцог /KA67102576/ Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Д.Идэрцогийн мөрийн хөтөлбөр (²..... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Д.Идэрцог-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БАЯНДАЛАЙ СУМЫН ИТХ-Д НАРАН БАГЫН 2 ДУГААР
ТОЙРОГТ БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ ДАРЖААГИЙН ИДЭРЦОГИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1. Ахмад настангуудыг эрүүл мэндэд чиглэсэн үйл ажиллагааг хүртээмжтэй хүргэнэ.
2. Ахмадуудыг амралт сувилалын газруудад амрах, хууль тогтоомжоор олгогдсон эрхийг эдлүүлэхэд бодлого мэдээллээр хангана.
3. Сумын нийт ахмадуудыг жил бүр уламжлал болон зохиогддог ахмадын баярыг өргөн цар хүрээтэй тэмдэглэнэ.
4. Хүүхэд залуучуудыг ахмад үеэ хүндлэх хайрлах ёс заншилд уриалж, ахмадуудын оролцоог нэмэгдүүлж ажиллана.
8. Малчин залуучуудын нийгмийн оролцоог дэмжиж, үндэсний өв соёлыг хадгалсан тэмцээн уралдаан, арга хэмжээнүүдийг санаачлан зохион байгуулна.
9. Шилдэг малчин залуучуудын хөдөлмөрийг үнэлж, аймаг болон улсын шагналд намын харъяалал харгалзахгүйгээр тодорхойлж, хамруулна.
10. Сумын хэмжээнд уламжлал болон зохион байгуулагддаг тэмцээн уралдааны хүрээг тэлж, сумын нийт ард иргэдийн сэтгэлд хүрсэн үйл ажиллагаануудыг зохион байгуулна.
11. Ажилтай, орлоготой, ~~чадамжтай~~ Баяндалайчууд хөтөлбөрийг санаачлан хэрэгжүүлнэ.

KHCA0068 9047824

ХОЁР. ДЭД БҮТЭЦ, БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

1. Нэн тэргүүнд сумын Стратеги төлөвлөгөөнд тусгагдсан бүтээн байгуулалтын ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийх, төр засгийн бодлого шийдвэртэй уялдуулан тодорхой шийдвэрүүдийг гарган хэрэгжүүлнэ.
2. Сумын төвийг ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн суурин төв бүхий төлөвлөлтийг хийж шинэчлэнэ.
3. 150-200 хүнийг хүлээн авах ёслол хүндэтгэлийн өргөө буюу зочид буудал, зоогийн газар, кофе шоф, үйлчилгээний төвийг ард иргэд аж ахуйн нэгжийн оролцоотойгоор цогцоор барьж байгуулах ажлыг санаачлан хэрэгжүүлнэ.
4. Сумын төвийн засмал зам дагуу явган хүний болон дугуйн замтай болгох, гудамж талбайн гэрэлтүүлэгтэй, цэцэрлэгжүүлэлт, ногоон байгууламж бүхий ЭКО Баяндалай сумыг бий болгоно.
5. Сумын угтах үдэх хаалганд нэмэлт засвар хийж, сумын төв хүртэлх зам дагуу мод тарьж ногоон байгууламж нэмэгдүүлнэ.
6. Төрөлх сумаа “Жишиг сум” болгох бодлого хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
7. Баяндалай сумын 3 багыг аймгийн хэмжээнд жишэг баг болгоно.

ГУРАВ: БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ

1. Оюутан залуучуудыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулагдах олон төрлийн тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах, ил тод мэдээллээр хангана.
2. Малчин залуучуудад улсын хэмжээнд зохиогдож байгаа бүх төрлийн сургалт дамжаануудад хамруулна.

3. Гадаад дотоодын шилдэг хөдөө аж ахуйн фермерүүдийн дадлага туршлагыг судлах, хамтрах ажлыг зохион байгуулна.
4. Сургуулийн өмнөх болон сургуулийн насны бүх хүүхдүүдийг цэцэрлэг сургуульд бүрэн хамруулж, хот хөдөөгийн боловсролын ялгааг арилган сайжруулах арга хэмжээ авна.
5. Хүүхдийг хөгжүүлэх бүх төрлийн урлаг спортын дугуйлан секцэнд хамруулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, хэрэгслээр хангах асуудлыг шийдвэрлэж, улс бүс, аймгийн чанартай тэмцээнүүдэд оролцуулж, амжилт гаргуулан "Тэргүүний хүүхдүүд"-ийг алдаршуулна.
6. Ардын авъяастан, биет болон биет бус өвийг алдаршуулах хүүхэд залуучуудад өвлүүлэн хөгжүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ДӨРӨВ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

1. Сумандаа шинээр хөдөө аж ахуй, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүн боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг бий болгох, хөгжүүлэх, ажилгүйдлийг бууруулах **"Баяндалай-брэнд"**-ийг бий болгох боломжоор бүрэн хангах. Тухайлбал:
 - Шилмэл мал
 - Сүү цагаан идээ
 - Хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ
 - Малын тэжээл
 - Гар урлал
 - Арьс шир боловсруулалт
2. Нутгийн ашиг шимт бүхий Говь гурван сайхан үүлдрийн донн хар, Зурамтайн цагаан ямааны ангилалт судлагааг хийж дуусган, үүлдэр бий болгон баталгаажуулна. Үйлдвэрлэг таваарлаг байдлыг хадгалах хамгаалан өсгөж үржүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
3. Сайханы сарлагийн тоо толгойг өсгөх, сарлагийн саваг, хөөвөр, сүү цагаан идээ, ашиг шимийг нэмэгдүүлэн өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжин цар хүрээг өргөтгөн зах зээлд гаргана.
4. Цэвэр монгол адууны удмын санг хамгаалан, өсгөж үржүүлэх талаар бодлого боловсруулж, онцгой анхааран ажиллана.
5. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг малчдын оролцоотойгоор суманд түүхий эдийн цэгийг байгуулж, боловсруулалт хийж, зах зээлд өндөр үнээр нийлүүлэх, өрсөлдөх чадварыг бий болгоно.

ТАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

1. Шинээр аялал жуулчлалын маршрут бий болгох. \Баяндалай сумын говийн байгалийн үзэсгэлэнт газрууд\
2. Нутгийн малчин иргэдийн өрхийн ашиг орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоор гэр кемп ажиллуулах, тэмээ морин аялал зохион байгуулах, нүүдэлчин монгол ахуйг сурталчлан жуулчдыг татах боломжийг бүрдүүлнэ.
3. Сумын иргэд, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжин ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ. Мөн сумын иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр гадаад

дотоодын жуулчдад худалдаа үйлчилгээ үзүүлэх эко орчин үеийн шийдэл бүхий цэгүүдийг бий болгоно.

4. Аялал жуулчлалаас үүдэн гарч буй байгаль орчны бохирдлыг арилгах талаар менежментийн бодлого төлөвлөлтийг бий болгон хэрэгжүүлж, Баяндалай сумыг аялал жуулчлалын жишиг бүс нутаг болгоно.
5. Сумын төвийн хог хаягдлын одоогийн менежментийг өөрчилж, орчин үеийн суурийн газрын менежментийг хэрэгжүүлж, ангилан ялгаж, сумын төвд явуулын хогийн цэгийг бий болгож, хоггүй цэмцгэр Баяндалай сум болгоно.
6. Эх оронч, нутаг ус, байгалиа хайрлан хамгаалдаг Зөв-Монгол хүн болгон төлөвшүүлэх зорилгоор сумын сурагчдын "Ёл клуб"-ын үйл ажиллагааг идэвхжүүлж, хамтран ажиллана.
7. Алт олборлох зорилгоор эвдэрч сүйтгэгдсэн газруудыг нутгийн иргэдийн нөхөрлөл, бүлгүүдээр нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгүүлэх бодлого зохицуулалтын арга хэмжээ авч ажиллана.
8. Баяндалай сумын нутагт дэвсгэрт олгогдсон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл, ашиглалтын болон хайгуулын лицензийг цуцлуулах буюу нэмж олгуулахгүй байх талаар онцгой анхаарч, ард иргэдтэй хамтран, бодлогын арга хэмжээг авч ажиллана.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.13 № 563
танай _____-ны № _____-т

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Өмнөговь аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Д.Хүрэлбаатарын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Доржийн Хүрэлбаатар /KA81112375/ Өмнөговь аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Д.Хүрэлбаатарын мөрийн хөтөлбөр (.....² хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Д.Хүрэлбаатар-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ИТХ-ЫН 1 ДҮГЭЭР ТОЙРОГТ БАЯНДАЛАЙ СУМААС БИЕ
ДААН НЭР ДЭВШИГЧ ДОРЖИЙН ХҮРЭЛБААТАРЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1. Ахмад настангуудыг эрүүл мэндэд чиглэсэн үйл ажиллагааг хүртээмжтэй хүргэнэ.
2. Ахмадуудыг амралт сувилалын газруудад амрах, хууль тогтоомжоор олгогдсон эрхийг эдлүүлэхэд бодлого мэдээллээр хангана.
3. Сумын нийт ахмадуудыг жил бүр уламжлал болон зохиогддог ахмадын баярыг өргөн цар хүрээтэй тэмдэглэнэ.
4. Хүүхэд залуучуудыг ахмад үеэ хүндлэх хайрлах ёс заншилд уриалж, ахмадуудын оролцоог нэмэгдүүлж ажиллана.
5. Малчин залуучуудын нийгмийн оролцоог дэмжиж, үндэсний өв соёлыг хадгалсан тэмцээн уралдаан, арга хэмжээнүүдийг санаачлан зохион байгуулна.
6. Шилдэг малчин залуучуудын хөдөлмөрийг үнэлж, аймаг болон улсын шагналд намын харъяалал харгалзахгүйгээр тодорхойлж, хамруулна.
7. Сумын хэмжээнд уламжлал болон зохион байгуулагддаг тэмцээн уралдааны хүрээг тэлж, сумын нийт ард иргэдийн сэтгэлд хүрсэн үйл ажиллагаануудыг зохион байгуулна.
8. Ажилтай, орлоготой, чадамжтай-Баяндалайчууд хөтөлбөрийг санаачлан хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ДЭД БҮТЭЦ, БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

1. Нэн тэргүүнд сумын Стратеги төлөвлөгөөнд тусгагдсан бүтээн байгуулалтын ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийх, төр засгийн бодлого шийдвэртэй уялдуулан тодорхой шийдвэрүүдийг гарган хэрэгжүүлнэ.
2. Сумын төвийг ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн суурин төв бүхий төлөвлөлтийг хийж шинэчлэнэ.
3. 150-200 хүнийг хүлээн авах ёслол хүндэтгэлийн өргөө буюу зочид буудал, зоогийн газар, кофе шоф, үйлчилгээний төвийг ард иргэд аж ахуйн нэгжийн оролцоотойгоор цогцоор барьж байгуулах ажлыг санаачлан хэрэгжүүлнэ.
4. Сумын төвийн засмал зам дагуу явган хүний болон дугуйн замтай болгох, гудамж талбайн гэрэлтүүлэгтэй, цэцэрлэгжүүлэлт, ногоон байгууламж бүхий ЭКО Баяндалай сумыг бий болгоно.
5. Сумын угтах үдэх хаалганд нэмэлт засвар хийж, сумын төв хүртэлх зам дагуу мод тарьж ногоон байгууламж нэмэгдүүлнэ.
6. Төрөлх сумаа “Жишиг сум” болгох бодлого хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
7. Баяндалай сумын 3 багыг аймгийн хэмжээнд жишиг баг болгоно.

ГУРАВ: БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ

1. Оюутан залуучуудыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулагдах олон төрлийн тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах, ил тод мэдээллээр хангана.
2. Малчин залуучуудад улсын хэмжээнд зохиогдож байгаа бүх төрлийн сургалт дамжаануудад хамруулна.

3. Гадаад дотоодын шилдэг хөдөө аж ахуйн фермерүүдийн дадлага туршлагыг судлах, хамтрах ажлыг зохион байгуулна.
4. Сургуулийн өмнөх болон сургуулийн насны бүх хүүхдүүдийг цэцэрлэг сургуульд бүрэн хамруулж, хот хөдөөгийн боловсролын ялгааг арилган сайжруулах арга хэмжээ авна.
5. Хүүхдийг хөгжүүлэх бүх төрлийн урлаг спортын дугуйлан секцэнд хамруулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, хэрэгслээр хангах асуудлыг шийдвэрлэж, улс бүс, аймгийн чанартай тэмцээнүүдэд оролцуулж, амжилт гаргуулан "Тэргүүний хүүхдүүд"-ийг алдаршуулна.
6. Ардын авъяастан, биет болон биет бус өвийг алдаршуулах хүүхэд залуучуудад өвлүүлэн хөгжүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ДӨРӨВ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

1. Сумандаа шинээр хөдөө аж ахуй, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүн боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг бий болгох, хөгжүүлэх, ажилгүйдлийг бууруулах "Баяндалай-брэнд"-ийг бий болгох боломжоор бүрэн хангах Тухайлбал:
 - Шилмэл мал
 - Сүү цагаан идээ
 - Хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ
 - Малын тэжээл
 - Гар урлал
 - Арьс шир боловсруулалт
2. Нутгийн ашиг шимт бүхий Говь гурван сайхан үүлдрийн донн хар, Зурамтайн цагаан ямааны ангилалт судлагааг хийж дуусган, үүлдэр бий болгон баталгаажуулна. Үйлдвэрлэг таваарлаг байдлыг хадгалах хамгаалан өсгөж үржүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
3. Сайханы сарлагийн тоо толгойг өсгөх, сарлагийн саваг, хөөвөр, сүү цагаан идээ, ашиг шимийг нэмэгдүүлэн өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжин цар хүрээг өргөтгөн зах зээлд гаргана.
4. Цэвэр монгол адууны удмын санг хамгаалан, өсгөж үржүүлэх талаар бодлого боловсруулж, онцгой анхааран ажиллана.
5. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг малчдын оролцоотойгоор суманд түүхий эдийн цэгийг байгуулж, боловсруулалт хийж, зах зээлд өндөр үнээр нийлүүлэх, өрсөлдөх чадварыг бий болгоно.

ТАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

1. Шинээр аялал жуулчлалын маршрут бий болгох. \Баяндалай сумын говийн байгалийн үзэсгэлэнт газрууд\
2. Нутгийн малчин иргэдийн өрхийн ашиг орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоор гэр кемп ажиллуулах, тэмээ морин аялал зохион байгуулах, нүүдэлчин монгол ахуйг сурталчлан жуулчдыг татах боломжийг бүрдүүлнэ.
3. Сумын иргэд, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжин ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ. Мөн сумын иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр гадаад дотоодын

жуулчдад худалдаа үйлчилгээ үзүүлэх эко орчин үеийн шийдэл бүхий цэгүүдийг бий болгоно.

4. Аялал жуулчлалаас үүдэн гарч буй байгаль орчны бохирдлыг арилгах талаар менежментийн бодлого төлөвлөлтийг бий болгон хэрэгжүүлж, Баяндалай сумыг аялал жуулчлалын жишиг бүс нутаг болгоно.
5. Сумын төвийн хог хаягдлын одоогийн менежментийг өөрчилж, орчин үеийн суурийн газрын менежментийг хэрэгжүүлж, ангилан ялгаж, сумын төвд явуулын хогийн цэгийг бий болгож, хоггүй цэмцгэр Баяндалай сум болгоно.
6. Эх оронч, нутаг ус, байгалиа хайрлан хамгаалдаг Зөв-Монгол хүн болгон төлөвшүүлэх зорилгоор сумын сурагчдын "Ёл клуб"-ын үйл ажиллагааг идэвхжүүлж, хамтран ажиллана.
7. Алт олборлох зорилгоор эвдэрч сүйтгэгдсэн газруудыг нутгийн иргэдийн нөхөрлөл, бүлгүүдээр нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгүүлэх бодлого зохицуулалтын арга хэмжээ авч ажиллана.
8. Баяндалай сумын нутагт дэвсгэрт олгогдсон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл, ашиглалтын болон хайгуулын лицензийг цуцлуулах буюу нэмж олгуулахгүй байх талаар онцгой анхаарч, ард иргэдтэй хамтран, бодлогын арга хэмжээг авч ажиллана.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.11 № 565
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Д.Хүрэлбаатарын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

016021254

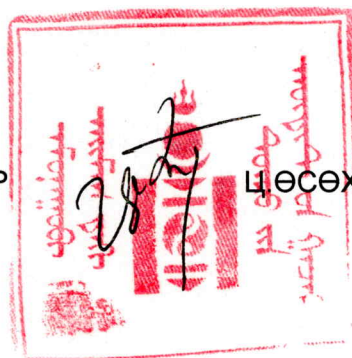
Дүгнэлт

Доржийн Хүрэлбаатар /КА81112375/ Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Д.Хүрэлбаатарын мөрийн хөтөлбөр (.....³ хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Д.Хүрэлбаатар-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БАЯНДАЛАЙ СУМЫН ИТХ-Д НАРАН БАГЫН 2 ДУГААР
ТОЙРОГТ БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ ДОРЖИЙН ХҮРЭЛБААТАРЫН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1. Ахмад настангуудыг эрүүл мэндэд чиглэсэн үйл ажиллагааг хүртээмжтэй хүргэнэ.
2. Ахмадуудыг амралт сувилалын газруудад амрах, хууль тогтоомжоор олгогдсон эрхийг эдлүүлэхэд бодлого мэдээллээр хангана.
3. Сумын нийт ахмадуудыг жил бүр уламжлал болон зохиогддог ахмадын баярыг өргөн цар хүрээтэй тэмдэглэнэ.
4. Хүүхэд залуучуудыг ахмад үеэ хүндлэх хайрлах ёс заншилд уриалж, ахмадуудын оролцоог нэмэгдүүлж ажиллана.
5. Малчин залуучуудын нийгмийн оролцоог дэмжиж, үндэсний өв соёлыг хадгалсан тэмцээн уралдаан, арга хэмжээнүүдийг санаачлан зохион байгуулна.
6. Шилдэг малчин залуучуудын хөдөлмөрийг үнэлж, аймаг болон улсын шагналд намын харъяалал харгалзахгүйгээр тодорхойлж, хамруулна.
7. Сумын хэмжээнд уламжлал болон зохион байгуулагддаг тэмцээн уралдааны хүрээг тэлж, сумын нийт ард иргэдийн сэтгэлд хүрсэн үйл ажиллагаануудыг зохион байгуулна.
8. Ажилтай, орлоготой, чадамжтай-Баяндалайчууд хөтөлбөрийг санаачлан хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ДЭД БҮТЭЦ, БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

1. Нэн тэргүүнд сумын Стратеги төлөвлөгөөнд тусгагдсан бүтээн байгуулалтын ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийх, төр засгийн бодлого шийдвэртэй уялдуулан тодорхой шийдвэрүүдийг гарган хэрэгжүүлнэ.
2. Сумын төвийг ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн суурин төв бүхий төлөвлөлтийг хийж шинэчлэнэ.
3. 150-200 хүнийг хүлээн авах ёслол хүндэтгэлийн өргөө буюу зочид буудал, зоогийн газар, кофе шоф, үйлчилгээний төвийг ард иргэд аж ахуйн нэгжийн оролцоотойгоор цогцоор барьж байгуулах ажлыг санаачлан хэрэгжүүлнэ.
4. Сумын төвийн засмал зам дагуу явган хүний болон дугуйн замтай болгох, гудамж талбайн гэрэлтүүлэгтэй, цэцэрлэгжүүлэлт, ногоон байгууламж бүхий ЭКО Баяндалай сумыг бий болгоно.
5. Сумын угтах үдэх хаалганд нэмэлт засвар хийж, сумын төв хүртэлх зам дагуу мод тарьж ногоон байгууламж нэмэгдүүлнэ.
6. Төрөлх сумаа “Жишиг сум” болгох бодлого хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
7. Баяндалай сумын 3 багыг аймгийн хэмжээнд жишэг баг болгоно.

ГУРАВ: БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ

1. Оюутан залуучуудыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулагдах олон төрлийн тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах, ил тод мэдээллээр хангана.
2. Малчин залуучуудад улсын хэмжээнд зохиогдож байгаа бүх төрлийн сургалт дамжаануудад хамруулна.

3. Гадаад дотоодын шилдэг хөдөө аж ахуйн фермерүүдийн дадлага туршлагыг судлах, хамтрах ажлыг зохион байгуулна.
4. Сургуулийн өмнөх болон сургуулийн насны бүх хүүхдүүдийг цэцэрлэг сургуульд бүрэн хамруулж, хот хөдөөгийн боловсролын ялгааг арилган сайжруулах арга хэмжээ авна.
5. Хүүхдийг хөгжүүлэх бүх төрлийн урлаг спортын дугуйлан секцэнд хамруулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, хэрэгслээр хангах асуудлыг шийдвэрлэж, улс бүс, аймгийн чанартай тэмцээнүүдэд оролцуулж, амжилт гаргуулан "Тэргүүний хүүхдүүд"-ийг алдаршуулна.
6. Ардын авъяастан, биет болон биет бус өвийг алдаршуулах хүүхэд залуучуудад өвлүүлэн хөгжүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ДӨРӨВ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

1. Сумандаа шинээр хөдөө аж ахуй, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүн боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг бий болгох, хөгжүүлэх, ажилгүйдлийг бууруулах "Баяндалай-брэнд"-ийг бий болгох боломжоор бүрэн хангах Тухайлбал:
 - Шилмэл мал
 - Сүү цагаан идээ
 - Хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ
 - Малын тэжээл
 - Гар урлал
 - Арьс шир боловсруулалт
2. Нутгийн ашиг шимт бүхий Говь гурван сайхан үүлдрийн донн хар, Зурамтайн цагаан ямааны ангилалт судлагааг хийж дуусган, үүлдэр бий болгон баталгаажуулна. Үйлдвэрлэг таваарлаг байдлыг хадгалах хамгаалан өсгөж үржүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
3. Сайханы сарлагийн тоо толгойг өсгөх, сарлагийн саваг, хөөвөр, сүү цагаан идээ, ашиг шимийг нэмэгдүүлэн өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжин цар хүрээг өргөтгөн зах зээлд гаргана.
4. Цэвэр монгол адууны удмын санг хамгаалан, өсгөж үржүүлэх талаар бодлого боловсруулж, онцгой анхааран ажиллана.
5. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг малчдын оролцоотойгоор суманд түүхий эдийн цэгийг байгуулж, боловсруулалт хийж, зах зээлд өндөр үнээр нийлүүлэх, өрсөлдөх чадварыг бий болгоно.

ТАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

1. Шинээр аялал жуулчлалын маршрут бий болгох. \Баяндалай сумын говийн байгалийн үзэсгэлэнт газрууд\
2. Нутгийн малчин иргэдийн өрхийн ашиг орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоор гэр кемп ажиллуулах, тэмээ морин аялал зохион байгуулах, нүүдэлчин монгол ахуйг сурталчлан жуулчдыг татах боломжийг бүрдүүлнэ.
3. Сумын иргэд, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжин ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ. Мөн сумын иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр гадаад дотоодын

жуулчдад худалдаа үйлчилгээ үзүүлэх эко орчин үеийн шийдэл бүхий цэгүүдийг бий болгоно.

4. Аялал жуулчлалаас үүдэн гарч буй байгаль орчны бохирдлыг арилгах талаар менежментийн бодлого төлөвлөлтийг бий болгон хэрэгжүүлж, Баяндалай сумыг аялал жуулчлалын жишиг бүс нутаг болгоно.
5. Сумын төвийн хог хаягдлын одоогийн менежментийг өөрчилж, орчин үеийн суурийн газрын менежментийг хэрэгжүүлж, ангилан ялгаж, сумын төвд явуулын хогийн цэгийг бий болгож, хоггүй цэмцгэр Баяндалай сум болгоно.
6. Эх оронч, нутаг ус, байгалиа хайрлан хамгаалдаг Зөв-Монгол хүн болгон төлөвшүүлэх зорилгоор сумын сурагчдын "Ёл клуб"-ын үйл ажиллагааг идэвхжүүлж, хамтран ажиллана.
7. Алт олборлох зорилгоор эвдэрч сүйтгэгдсэн газруудыг нутгийн иргэдийн нөхөрлөл, бүлгүүдээр нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгүүлэх бодлого зохицуулалтын арга хэмжээ авч ажиллана.
8. Баяндалай сумын нутагт дэвсгэрт олгогдсон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл, ашиглалтын болон хайгуулын лицензийг цуцлуулах буюу нэмж олгуулахгүй байх талаар онцгой анхаарч, ард иргэдтэй хамтран, бодлогын арга хэмжээг авч ажиллана.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**БАЯНДАЛАЙ СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.08.13 № 574
танай _____ -ны № _____ -т

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Ж.Шинэ-Эрдэнийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

016021292

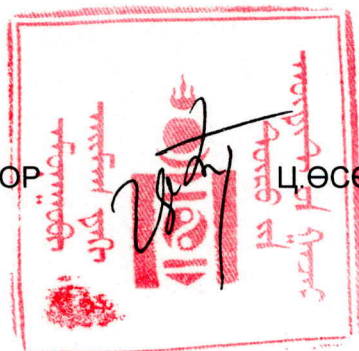
Дүгнэлт

Жаргалсайханы Шинэ-Эрдэнэ /КА88021895/ Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Ж.Шинэ-Эрдэнийн мөрийн хөтөлбөр (.....³ хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Ж.Шинэ-Эрдэнэ-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БАЯНДАЛАЙ СУМЫН ИТХ-Д ТӨХӨМ БАГЫН 3 ДУГААР
ТОЙРОГТ БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ ЖАРГАЛСАЙХАНЫ ШИНЭ-ЭРДЭНИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1. Ахмад настангуудыг эрүүл мэндэд чиглэсэн үйл ажиллагааг хүртээмжтэй хүргэнэ.
2. Ахмадуудыг амралт сувилалын газруудад амраах, хууль тогтоомжоор олгогдсон эрхийг эдлүүлэхэд бодлого мэдээллээр хангана.
3. Сумын нийт ахмадуудыг жил бүр уламжлал болон зохиогддог ахмадын баярыг өргөн цар хүрээтэй тэмдэглэнэ.
4. Хүүхэд залуучуудыг ахмад үеэ хүндлэх хайрлах ёс заншилд уриалж, ахмадуудын оролцоог нэмэгдүүлж ажиллана.
5. Малчин залуучуудын нийгмийн оролцоог дэмжиж, үндэсний өв соёлыг хадгалсан тэмцээн уралдаан, арга хэмжээнүүдийг санаачлан зохион байгуулна.
6. Шилдэг малчин залуучуудын хөдөлмөрийг үнэлж, аймаг болон улсын шагналд намын харъяалал харгалзахгүйгээр тодорхойлж, хамруулна.
7. Сумын хэмжээнд уламжлал болон зохион байгуулагддаг тэмцээн уралдааны хүрээг тэлж, сумын нийт ард иргэдийн сэтгэлд хүрсэн үйл ажиллагаануудыг зохион байгуулна.
8. Ажилтай, орлоготой, чадамжтай-Баяндалайчууд хөтөлбөрийг санаачлан хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ДЭД БҮТЭЦ, БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

1. Нэн тэргүүнд сумын Стратеги төлөвлөгөөнд тусгагдсан бүтээн байгуулалтын ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийх, төр засгийн бодлого шийдвэртэй уялдуулан тодорхой шийдвэрүүдийг гарган хэрэгжүүлнэ.
2. Сумын төвийг ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн суурин төв бүхий төлөвлөлтийг хийж шинэчлэнэ.
3. 150-200 хүнийг хүлээн авах ёслол хүндэтгэлийн өргөө буюу зочид буудал, зоогийн газар, кофе шоф, үйлчилгээний төвийг ард иргэд аж ахуйн нэгжийн оролцоотойгоор цогцоор барьж байгуулах ажлыг санаачлан хэрэгжүүлнэ.
4. Сумын төвийн засмал зам дагуу явган хүний болон дугуйн замтай болгох, гудамж талбайн гэрэлтүүлэгтэй, цэцэрлэгжүүлэлт, ногоон байгууламж бүхий ЭКО Баяндалай сумыг бий болгоно.
5. Сумын угтах үдэх хаалганд нэмэлт засвар хийж, сумын төв хүртэлх зам дагуу мод тарьж ногоон байгууламж нэмэгдүүлнэ.
6. Төрөлх сумаа “Жишиг сум” болгох бодлого хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
7. Баяндалай сумын 3 багыг аймгийн хэмжээнд жишэг баг болгоно.

ГУРАВ: БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ

1. Оюутан залуучуудыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулагдах олон төрлийн тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах, ил тод мэдээллээр хангана.

2. Малчин залуучуудад улсын хэмжээнд зохиогдож байгаа бүх төрлийн сургалт дамжаануудад хамруулна.
3. Гадаад дотоодын шилдэг хөдөө аж ахуйн фермерүүдийн дадлага туршлагыг судлах, хамтрах ажлыг зохион байгуулна.
4. Сургуулийн өмнөх болон сургуулийн насны бүх хүүхдүүдийг цэцэрлэг сургуульд бүрэн хамруулж, хот хөдөөгийн боловсролын ялгааг арилган сайжруулах арга хэмжээ авна.
5. Хүүхдийг хөгжүүлэх бүх төрлийн урлаг спортын дугуйлан секцэнд хамруулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, хэрэгслээр хангах асуудлыг шийдвэрлэж, улс бүс, аймгийн чанартай тэмцээнүүдэд оролцуулж, амжилт гаргуулан "Тэргүүний хүүхдүүд"-ийг алдаршуулна.
6. Ардын авъяастан, биет болон биет бус өвийг алдаршуулах хүүхэд залуучуудад өвлүүлэн хөгжүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ДӨРӨВ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

1. Сумандаа шинээр хөдөө аж ахуй, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүн боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг бий болгох, хөгжүүлэх, ажилгүйдлийг бууруулах "Баяндалай-брэнд"-ийг бий болгох боломжоор бүрэн хангах Тухайлбал:
 - Шилмэл мал
 - Сүү цагаан идээ
 - Хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ
 - Малын тэжээл
 - Гар урлал
 - Арьс шир боловсруулалт
2. Нутгийн ашиг шимт бүхий Говь гурван сайхан үүлдрийн донн хар, Зурамтайн цагаан ямааны ангилалт судлагааг хийж дуусган, үүлдэр бий болгон баталгаажуулна. Үйлдвэрлэг таваарлаг байдлыг хадгалах хамгаалан өсгөж үржүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
3. Сайханы сарлагийн тоо толгойг өсгөх, сарлагийн саваг, хөөвөр, сүү цагаан идээ, ашиг шимийг нэмэгдүүлэн өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжин цар хүрээг өргөтгөн зах зээлд гаргана.
4. Цэвэр монгол адууны удмын санг хамгаалан, өсгөж үржүүлэх талаар бодлого боловсруулж, онцгой анхааран ажиллана.
5. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг малчдын оролцоотойгоор суманд түүхий эдийн цэгийг байгуулж, боловсруулалт хийж, зах зээлд өндөр үнээр нийлүүлэх, өрсөлдөх чадварыг бий болгоно.

ТАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

1. Шинээр аялал жуулчлалын маршрут бий болгох. \Баяндалай сумын говийн байгалийн үзэсгэлэнт газрууд\
2. Нутгийн малчин иргэдийн өрхийн ашиг орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоор гэр кемп ажиллуулах, тэмээ морин аялал зохион байгуулах, нүүдэлчин монгол ахуйг сурталчлан жуулчдыг татах боломжийг бүрдүүлнэ.

3. Сумын иргэд, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжин ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ. Мөн сумын иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр гадаад дотоодын жуулчдад худалдаа үйлчилгээ үзүүлэх эко орчин үеийн шийдэл бүхий цэгүүдийг бий болгоно.
4. Аялал жуулчлалаас үүдэн гарч буй байгаль орчны бохирдлыг арилгах талаар менежментийн бодлого төлөвлөлтийг бий болгон хэрэгжүүлж, Баяндалай сумыг аялал жуулчлалын жишиг бүс нутаг болгоно.
5. Сумын төвийн хог хаягдлын одоогийн менежментийг өөрчилж, орчин үеийн суурийн газрын менежментийг хэрэгжүүлж, ангилан ялгаж, сумын төвд явуулын хогийн цэгийг бий болгож, хоггүй цэмцгэр Баяндалай сум болгоно.
6. Эх оронч, нутаг ус, байгалиа хайрлан хамгаалдаг Зөв-Монгол хүн болгон төлөвшүүлэх зорилгоор сумын сурагчдын "Ёл клуб"-ын үйл ажиллагааг идэвхжүүлж, хамтран ажиллана.
7. Алт олборлох зорилгоор эвдэрч сүйтгэгдсэн газруудыг нутгийн иргэдийн нөхөрлөл, бүлгүүдээр нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгүүлэх бодлого зохицуулалтын арга хэмжээ авч ажиллана.
8. Баяндалай сумын нутагт дэвсгэрт олгогдсон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл, ашиглалтын болон хайгуулын лицензийг цуцлуулах буюу нэмж олгуулахгүй байх талаар онцгой анхаарч, ард иргэдтэй хамтран, бодлогын арга хэмжээг авч ажиллана.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**ЦОГТЦЭЦИЙ СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.08.13 № 561
танай _____-ны № _____-т

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Цогтцэций сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Л.Өлзийнэмэхийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

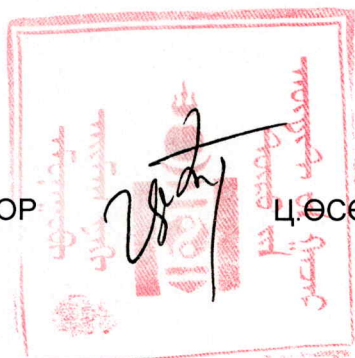
Дүгнэлт

Лхагваагийн Өлзийнэмэхийн /ИФ88032118/ Цогтцэций сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Л.Өлзийнэмэхийн мөрийн хөтөлбөр (...2... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Л.Өлзийнэмэх-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ЦОГТЦЭЦИЙ СУМЫН ИТХ-ЫН СОНГУУЛЬД СИЙРСТ БАГТ
БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ ЛХАГВААГИЙН ӨЛЗИЙНЭМЭХИЙН
2024-2028 ОНЫ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

2024 оны 07 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Цогтцэций сум

Зорилго: Цогтцэций суманд тулгамдаж байгаа иргэдийн амьдрах орчныг сайжруулах, дэд бүтэц, эрүүл мэнд, боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

1. Сумын Эрүүл мэндийн төвийг Нэгдсэн эмнэлгийн статустай болгож, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар хүртээмжийг дээшлүүлнэ.

2. Эрүүл мэндийн төвийн нарийн мэргэжлийн албан хаагч нарыг тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөл боломжийг бүрдүүлнэ.

3. 960 хүүхдийн сургуулийг ашиглалтад оруулж, дунд, ахлах ангийн сурагчдыг нэг ээлжээр хичээллэж, нэмэлт сургалт, секц, дугуйланд хамрагдах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

4. Дунд, ахлах ангийн сурагчдын шилжилт хөдөлгөөнийг бууруулж, элсэлтийн ерөнхий шалгалтын амжилтыг ахиулах зорилгоор тусгайлсан хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

5. Сургуулийн өмнөх боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлж, цэцэрлэгийн насны бүх хүүхдийг хамруулах бодлогыг дэмжиж ажиллана.

6. Сумын оюутнуудыг сонгосон мэргэжлээ амжилттай эзэмшиж, сурч хөгжих, сумандаа ирж ажиллахыг нь дэмжих зорилгоор уул уурхайн, компаниудтай хамтран тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах бодлогыг дэмжинэ.

7. Хувийн хэвшилтэй хамтран Спорт цогцолборыг барьж ашиглалтад оруулж, хүүхэд залуучуудын хөгжих, спортын бэлтгэл хийх нөхцөл боломжийг бүрдүүлнэ.

8. Соёлын байгууллагын мэргэжлийн хүний нөөцийг бэлтгэн тогтвор суурьшилтай ажиллуулж, хүүхэд багачууд, иргэдийн соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.

9. Суманд үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгчид бизнесээ амжилттай эрхлэхэд учирч буй саад бэрхшээлийг арилгах бодлогыг дэмжинэ.

10. Хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг уул уурхайн аж ахуйн нэгжүүдтэй түншлүүлж, орон нутгийн ханган нийлүүлэлтийг дэмжинэ.

11. Бэлчээрийн болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж, уул уурхайгаас малчдад үзүүлж буй сөрөг нөлөөллийг бууруулахад анхаарч ажиллана.

12. Сумын төвийн суурьшлын бүсэд хүнд даацын автомашины хөдөлгөөнийг хориглож, иргэдийг орчны бохирдол, дуу чимээний сөрөг нөлөөлөлд өртөхөөс сэргийлж, эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.

13. Сумын төвд мал аж ахуй эрхлэхийг хориглож, нийтийн эзэмшлийн зам талбайг бохирдуулах, ногоон байгууламж сүйтгэхээс хамгаалах, оршин суугчдыг малын гаралтай халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх журмыг баталж мөрдүүлнэ.

14. Сумын хот тохижилтын үйл ажиллагааны менежментийг сайжруулж, тохижилтын ажилд мэргэжлийн аж ахуйн нэгж, байгууллагыг гэрээний үндсэн дээр оролцуулж хамтран ажиллахыг дэмжинэ.

ХУУДАС

15. Хог хаягдлын менежментийг боловсронгуй болгож, хог хаягдлыг дахин боловсруулах, байгальд сөрөг нөлөөгүй аргаар устгах үйлдвэр барихыг бодлогыг дэмжинэ.

16. Нийтийн эзэмшлийн зам талбай, барилга байгууламж, цэнгэлдэх болон цэцэрлэгт хүрээлэн, хүүхдийн тоглоомын талбайн эзэмшил, ашиглалт, хамгаалалтыг сайжруулж, хувийн хэвшлийн байгууллагатай хамтран ажиллахыг бодлогоор дэмжинэ.

17. "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд уул уурхайн компаниудтай хамтран ажиллаж, сумын төвийн ногоон байгууламжийн талбайн хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

18. Уул уурхайн олборлолтоос үүдэлтэй тоосжилтыг бууруулах санаачилгыг дэвшүүлж, сумын иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрүүл, аюулгүй орчинд ажиллаж амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлж ажиллана.

19. Хуучин болон шинэ суурьшлын бүсэд сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий болон хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг хууль тогтоомжийн хүрээнд үр дүнтэй хэрэгжүүлж, сумыг хот болгон хөгжүүлэх бодлогыг дэмжинэ.

20. Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу сумын төвд баригдаж, ашиглалтад орж буй орон сууц, иргэний зориулалттай барилга байгууламжид нэгдсэн стандарт мөрдүүлж ажиллахад санаачилга гаргаж ажиллана.

21. Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу орон сууцны газар олголтыг дэмжиж, гэр хороолол болон ашиглалтын хугацаа дууссан барилга байгууламжийг дахин төлөвлөлтөд хамруулж, иргэдийг орон сууцжуулах бодлогыг хувийн хэвшилтэй хамтран хэрэгжүүлэхийг санаачлан ажиллана.

22. Сумын төвийн үерийн хамгаалалтын эхний ээлжийн 5 км суваг, замын борооны ус зайлуулах 3.5 км сувгийг тус тус барьж байгуулахыг дэмжинэ.

23. Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу одоогийн болон шинэ суурьшлын бүсэд 20 км хатуу хучилттай авто замыг барьж байгуулахыг дэмжинэ.

24. Тавантолгойн 450 МВт-ын дулааны цахилгаан станц барих ажлыг дэмжиж, тус станцаас сумын төвийг дулаанаар хангах эхлэлийг тавина.

25. Одоо байгаа эх үүсвэртэй уялдуулж аж ахуйн нэгж, байгууллагуудыг дулааны эх үүсвэрт холбож, 5 км урт дулаан, ус хангамжийн шугам барьж байгуулна.

26. Сумын төвлөрсөн цэвэрлэх байгууламжийн зураг төслийг боловсруулах, барих ажлыг эхлүүлэхэд анхаарч ажиллана.

27. Цахилгаан эрчим хүчний хүртээмжийг сайжруулж, хэрэглэгчдийн хэрэгцээг хангах чиглэлийн хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхэд анхаарна.

28. Ус, хөрс, бэлчээрийг хамгаалах, газрын доройтлыг бууруулах бодлого хэрэгжүүлнэ.

29. Уул уурхай, аж үйлдвэрийн салбарын гүний усны нөөц ашиглалтыг хязгаарлаж, гадаргын ус ашиглахыг дэмжинэ.

30. Сумын төвд нийтийн тээврийн үйлчилгээ нэвтрүүлж, алслагдсан хорооллын иргэд, хүүхдүүд нийтийн тээврээр зорчих боломжийг бүрдүүлнэ.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.13 № 523
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн М.Ичинноровын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

016021288

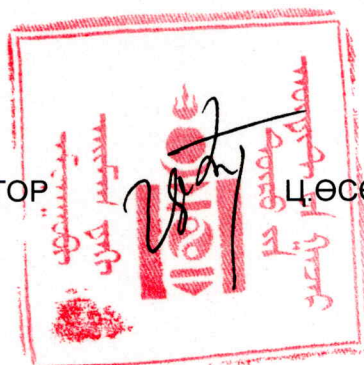
Дүгнэлт

Магваны Ичинноров /КА78041204/ Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

М.Ичинноровын мөрийн хөтөлбөр (.....³ хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч М.Ичинноров-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БАЯНДАЛАЙ СУМЫН ИТХ-Д БАЯН БАГЫН 1 ДҮГЭЭР
ТОЙРОГТ БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ МАГВАНЫ ИЧИННОРОВЫН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1. Ахмад настангуудыг эрүүл мэндэд чиглэсэн үйл ажиллагааг хүртээмжтэй хүргэнэ.
2. Ахмадуудыг амралт сувилалын газруудад амраах, хууль тогтоомжоор олгогдсон эрхийг эдлүүлэхэд бодлого мэдээллээр хангана.
3. Сумын нийт ахмадуудыг жил бүр уламжлал болон зохиогддог ахмадын баярыг өргөн цар хүрээтэй тэмдэглэнэ.
4. Хүүхэд залуучуудыг ахмад үеэ хүндлэх хайрлах ёс заншилд уриалж, ахмадуудын оролцоог нэмэгдүүлж ажиллана.
5. Малчин залуучуудын нийгмийн оролцоог дэмжиж, үндэсний өв соёлыг хадгалсан тэмцээн уралдаан, арга хэмжээнүүдийг санаачлан зохион байгуулна.
6. Шилдэг малчин залуучуудын хөдөлмөрийг үнэлж, аймаг болон улсын шагналд намын харъяалал харгалзахгүйгээр тодорхойлж, хамруулна.
7. Сумын хэмжээнд уламжлал болон зохион байгуулагддаг тэмцээн уралдааны хүрээг тэлж, сумын нийт ард иргэдийн сэтгэлд хүрсэн үйл ажиллагаануудыг зохион байгуулна.
8. Ажилтай, орлоготой, чадамжтай Баяндалайчууд хөтөлбөрийг санаачлан хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ДЭД БҮТЭЦ, БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

1. Нэн тэргүүнд сумын Стратеги төлөвлөгөөнд тусгагдсан бүтээн байгуулалтын ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийх, төр засгийн бодлого шийдвэртэй уялдуулан тодорхой шийдвэрүүдийг гарган хэрэгжүүлнэ.
2. Сумын төвийг ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн суурин төв бүхий төлөвлөлтийг хийж шинэчлэнэ.
3. 150-200 хүнийг хүлээн авах ёслол хүндэтгэлийн өргөө буюу зочид буудал, зоогийн газар, кофе шоф, үйлчилгээний төвийг ард иргэд аж ахуйн нэгжийн оролцоотойгоор цогцоор барьж байгуулах ажлыг санаачлан хэрэгжүүлнэ.
4. Сумын төвийн засмал зам дагуу явган хүний болон дугуйн замтай болгох, гудамж талбайн гэрэлтүүлэгтэй, цэцэрлэгжүүлэлт, ногоон байгууламж бүхий ЭКО Баяндалай сумыг бий болгоно.
5. Сумын угтах үдэх хаалганд нэмэлт засвар хийж, сумын төв хүртэлх зам дагуу мод тарьж ногоон байгууламж нэмэгдүүлнэ.
6. Төрөлх сумаа “Жишиг сум” болгох бодлого хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
7. Баяндалай сумын 3 багыг аймгийн хэмжээнд жишэг баг болгоно.

ГУРАВ: БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ

1. Оюутан залуучуудыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулагдах олон төрлийн тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах, ил тод мэдээллээр хангана.

2. Малчин залуучуудад улсын хэмжээнд зохиогдож байгаа бүх төрлийн сургалт дамжаануудад хамруулна.
3. Гадаад дотоодын шилдэг хөдөө аж ахуйн фермерүүдийн дадлага туршлагыг судлах, хамтрах ажлыг зохион байгуулна.
4. Сургуулийн өмнөх болон сургуулийн насны бүх хүүхдүүдийг цэцэрлэг сургуульд бүрэн хамруулж, хот хөдөөгийн боловсролын ялгааг арилган сайжруулах арга хэмжээ авна.
5. Хүүхдийг хөгжүүлэх бүх төрлийн урлаг спортын дугуйлан секцэнд хамруулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, хэрэгслээр хангах асуудлыг шийдвэрлэж, улс бүс, аймгийн чанартай тэмцээнүүдэд оролцуулж, амжилт гаргуулан "Тэргүүний хүүхдүүд"-ийг алдаршуулна.
6. Ардын авъяастан, биет болон биет бус өвийг алдаршуулах хүүхэд залуучуудад өвлүүлэн хөгжүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ДӨРӨВ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

1. Сумандаа шинээр хөдөө аж ахуй, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүн боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг бий болгох, хөгжүүлэх, ажилгүйдлийг бууруулах "Баяндалай-брэнд"-ийг бий болгох боломжоор бүрэн хангах Тухайлбал:
 - Шилмэл мал
 - Сүү цагаан идээ
 - Хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ
 - Малын тэжээл
 - Гар урлал
 - Арьс шир боловсруулалт
2. Нутгийн ашиг шимт бүхий Говь гурван сайхан үүлдрийн донн хар, Зурамтайн цагаан ямааны ангилалт судлагааг хийж дуусган, үүлдэр бий болгон баталгаажуулна. Үйлдвэрлэг таваарлаг байдлыг хадгалах хамгаалан өсгөж үржүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
3. Сайханы сарлагийн тоо толгойг өсгөх, сарлагийн саваг, хөөвөр, сүү цагаан идээ, ашиг шимийг нэмэгдүүлэн өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжин цар хүрээг өргөтгөн зах зээлд гаргана.
4. Цэвэр монгол адууны удмын санг хамгаалан, өсгөж үржүүлэх талаар бодлого боловсруулж, онцгой анхааран ажиллана.
5. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг малчдын оролцоотойгоор суманд түүхий эдийн цэгийг байгуулж, боловсруулалт хийж, зах зээлд өндөр үнээр нийлүүлэх, өрсөлдөх чадварыг бий болгоно.

ТАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

1. Шинээр аялал жуулчлалын маршрут бий болгох. \Баяндалай сумын говийн байгалийн үзэсгэлэнт газрууд\
2. Нутгийн малчин иргэдийн өрхийн ашиг орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоор гэр кемп ажиллуулах, тэмээ морин аялал зохион байгуулах, нүүдэлчин монгол ахуйг сурталчлан жуулчдыг татах боломжийг бүрдүүлнэ.

3. Сумын иргэд, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжин ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ. Мөн сумын иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр гадаад дотоодын жуулчдад худалдаа үйлчилгээ үзүүлэх эко орчин үеийн шийдэл бүхий цэгүүдийг бий болгоно.
4. Аялал жуулчлалаас үүдэн гарч буй байгаль орчны бохирдлыг арилгах талаар менежментийн бодлого төлөвлөлтийг бий болгон хэрэгжүүлж, Баяндалай сумыг аялал жуулчлалын жишиг бүс нутаг болгоно.
5. Сумын төвийн хог хаягдлын одоогийн менежментийг өөрчилж, орчин үеийн суурийн газрын менежментийг хэрэгжүүлж, ангилан ялгаж, сумын төвд явуулын хогийн цэгийг бий болгож, хоггүй цэмцгэр Баяндалай сум болгоно.
6. Эх оронч, нутаг ус, байгалиа хайрлан хамгаалдаг Зөв-Монгол хүн болгон төлөвшүүлэх зорилгоор сумын сурагчдын "Ёл клуб"-ын үйл ажиллагааг идэвхжүүлж, хамтран ажиллана.
7. Алт олборлох зорилгоор эвдэрч сүйтгэгдсэн газруудыг нутгийн иргэдийн нөхөрлөл, бүлгүүдээр нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгүүлэх бодлого зохицуулалтын арга хэмжээ авч ажиллана.
8. Баяндалай сумын нутагт дэвсгэрт олгогдсон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл, ашиглалтын болон хайгуулын лицензийг цуцлуулах буюу нэмж олгуулахгүй байх талаар онцгой анхаарч, ард иргэдтэй хамтран, бодлогын арга хэмжээг авч ажиллана.

ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.13 № 554
танай _____ -ны № _____ -т

АЙМГИЙН СОНГУУЛИЙН ХОРООНД

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Өмнөговь аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Ө.Мөнхжаргалын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

• 016021208

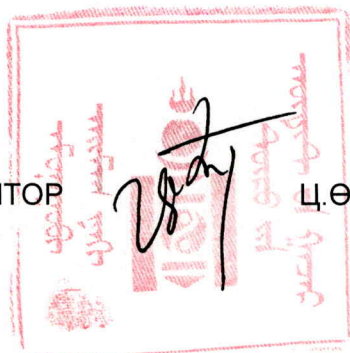
Дүгнэлт

Өлзийхутагийн Мөнхжаргал /КИ87072715/ Өмнөговь аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Ө.Мөнхжаргалын мөрийн хөтөлбөр (.....⁴..... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Ө.Мөнхжаргал-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ИТХ-ЫН 2024 ОНЫ СОНГУУЛЬД БИЕ ДААН
НЭР ДЭВШИГЧ БАТ ОВОГТ ӨЛЗИЙХУТАГИЙН МӨНХЖАРГАЛЫН
ДЭВШҮҮЛСЭН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

ОРШИЛ

Бие даан нэр дэвшигч Ө.Мөнхжаргалын 2024 оны Өмнөговь аймгийн ИТХ-ын ээлжит сонгуульд оролцох мөрийн хөтөлбөр нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль, Алсын хараа-2050 Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулсан баримт бичиг болно.

Өмнөговь аймагт сүүлийн жилүүдэд үүссэн байгаль экологи, амьдрах орчны доройтол, хариуцлагагүй уул уурхайн үүсгэж буй гажуудлыг засаж, орон нутгийн язгуур эрх ашиг, соёл, уламжлал, эв нэгдлийг эрхэмлэн дээдэлж, хүний хөгжил, шударга ёс, тэгш байдлыг хангах зорилгоор, Монгол Улсын хөгжлийн урт хугацааны зорилтод нийцсэн Өмнөговь аймгийн дунд, урт хугацааны хөгжлийн төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулан, нийгэм эдийн засгийг хөгжүүлэх, иргэдийн амь амьжиргааг дээшлүүлэх зорилтыг дэвшүүлэн энэхүү мөрийн хөтөлбөрийг боловсруулав.

Өмнөговь аймаг уул уурхайгаас орж ирсэн орлогоо бүтээн байгуулалтаас гадна бизнесийн орчин сайжруулах, бизнес эрхлэгч, үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, аялал жуулчлалыг дэмжсэн бүтээн байгуулалт, үйлчилгээг хөгжүүлэн дээд түвшинд гаргах, иргэдийнхээ эрүүл мэнд, боловсрол, амь амьжиргааг дээшлүүлэх, алсыг харсан ирээдүйд үр өгөөжөө өгөх зүйлсэд хөрөнгө оруулж, иргэдийнхээ хөгжлийг нэн тэргүүнд тавьж эрэмбэлсэн хөгжлийн иж бүрэн стратегийг эрдэмтэн мэргэд, судлаачид, бизнес эрхлэгчдээ дайчлан боловсруулах шаардлагатай.

**НЭР ДЭВШИГЧИЙН УЛС ТӨРИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД БАРИМТЛАХ
БОДЛОГО, ЗАРЧИМ, ҮНЭТ ЗҮЙЛС**

Орон нутаг, иргэд, байгаль орчин, төсвийн үр ашигтай зарцуулалт, хөгжил дэвшил, сайн сайхны төлөө шударга ёс, хууль дээдлэх зарчим, төрт ёс, түүх, соёлынхоо уламжлалыг нандигнан өвлөж, хүний нэр төр, алдар хүнд, эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол, үндэсний эв нэгдлийг дээдлэн хүндэтгэх явдлыг өөрийн улс төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим буюу үнэт зүйлс хэмээн үзэж, хэлбэрэлтгүй даган мөрдөж ажиллана.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө болон өөрийн үзэл баримтлалаа **“ХӨГЖЛИЙГ ИРГЭН БҮРД”** гэсэн уриатайгаар танилцуулж байна.

1. УЛСЫН ЭХ НЬ ГАЗАР, ЗАСГИЙН ЭХ НЬ ХҮН учир ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ БАРИМТЛАХ БОДЛОГЫН ХӨТӨЛБӨР

“ХӨГЖИЛ ГУДАМЖИНД БИШ ӨРХ, ИРГЭН БҮРД” гэсэн зарчмыг баримталж, Эрүүл, мэргэжлийн боловсролтой Монгол хүн эх нутгаа хөгжүүлж чадна хэмээн сэтгэж дараах чиглэлээр бодлого, төсөл хөтөлбөрийг боловсруулж хэрэгжүүлж ажиллана.

1.1 Эрүүл иргэн

1.1.1. Иргэдийн эрүүл зөв хооллолт, стрессээ удирдах, хөдөлгөөний хомсдолоос сэргийлэх, бие бялдраа хөгжүүлэх дасгал хөдөлгөөн, иог, бүжиг хийх зэрэг цогц үйлчилгээ авах боломж бүхий “Эрүүл зөв амьдрал” жижиг төвийг ажиллуулах боломжийг төр, хувийн хэвшлийн оролцоотойгоор дэмжин хөгжүүлнэ.

1.1.2. Эрүүл зөв дадал хэвшил эзэмшүүлэх чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулах багш, мэргэжилтэн, сургагч багш нарыг бэлтгэж мэдлэг, чадвар болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдтэй ажиллах, сургах арга зүйг тогтмол сайжруулах боломжийг бүрдүүлнэ.

1.1.3. Эрүүл амьдралын хэв маягийг түгээн сурталчилж, эрүүл дадал хэвшилтэй, идэвхтэй амьдралын хэв маягтай иргэнийг төлөвшүүлэн эрүүл мэндийн чанар, хүртээмж, үр дүнтэй тогтолцоог хөгжүүлнэ.

1.1.4. Иргэдэд эрүүл мэндийн “анхны тусламж” үзүүлэх чадавхыг хүн бүрд эзэмшүүлэх хөтөлбөрийг санаачлан хэрэгжүүлнэ.

1.2 Мэргэжлийн боловсролтой иргэн

1.2.1. Боловсролыг хувь хүний хөгжил, гэр бүлийн амьдралын баталгаа, улс орны хөгжлийн суурь болгон насан туршдаа суралцахуйн тогтолцоог бэхжүүлнэ.

1.2.2. Бүх насны иргэд, нийгмийн салбар бүрийг хамарсан насан туршийн боловсролын нээлттэй, уян хатан тогтолцоо бэхжиж, өрсөлдөх чадвар бүхий иргэдийг дэмжинэ.

1.2.3. Боловсролын салбарыг улс төрөөс ангид байлгаж, сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийг мэдлэг чадвар, ажлын гүйцэтгэл, туршлагад нь үндэслэн сонгон шалгаруулж томилно.

1.2.4. Хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлээр суралцаж байгаа болон сурлагын амжилтаар тэргүүлэгч оюутнуудад 100 хувь хүртэл сургалтын төлбөрийн тэтгэлэг олгох хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэхийг дэмжинэ.

1.2.5. Иргэдийг мэргэжлийн сургалтад хамруулан тогтвортой ажил, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, ядуурлын түвшин бууруулахын төлөө ажиллана.

1.3 Ажилтай, орлоготой иргэн

1.3.1. “ӨРХ БҮРЭЭС УУРХАЙД” төсөл хөтөлбөр санаачлан орон нутгийн уул уурхайд өрх бүрийн иргэдээс ажиллах орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх, өрхийн үйлдвэрлэлийг орон нутгийн уул уурхайн компаниудад нийлүүлдэг тогтолцоог бий болгох чиглэл баримтлан ажиллана.

1.3.2. Өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэх төрөл бүрийн төсөл, хөтөлбөрүүдийг санаачлан хэрэгжүүлж ажиллана.

1.3.3. Багийн 40-өөс дээш насны ажилгүй иргэдийн хамтралыг байгуулж, ойн зурвас дахь сул газруудад газар тариалан, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх боломжийг эрэлхийлж, дэмжинэ.

2. НИЙГМИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ БАРИМТЛАХ БОДЛОГО

2.1. Гэр бүл, хүүхэд залуучууд, иргэнийг хөгжүүлэхэд чиглэсэн төрөл бүрийн хөтөлбөрүүдийг дэмжиж, санаачлан хэрэгжүүлэхэд хяналт тавин ажиллана.

2.2. Иргэдийн хуулийн мэдлэг болон орчин цагийн хөгжлийн талаарх боловсролыг сайжруулан гэр бүлийн хүмүүжил, боловсролыг цогцоор олгохыг бодлогоор дэмжинэ.

2.3. "АМГАЛАН ХОТ-ДАЛАНЗАДГАД" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж ажиллана.

2.4. Архидан согтуурахтай тэмцэх чиглэл бүхий байгууллагуудтай хамтран ажиллах тэдгээрийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэн хяналт тавьж ажиллана.

3. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОЛОН ДЭД БҮТЦИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ БАРИМТЛАХ ХӨТӨЛБӨР

Бүтээмжтэй, зохистой ажлын байр бий болгох, аж ахуй эрхлэх бүтээлч санаачилгыг дэмжиж, бичил, жижиг дунд бизнесийг санхүү болон мэдлэг түгээх, сургалтаар дэмжих хөтөлбөрүүдийг санаачлан боловсруулж, ард иргэдийн амь амьжиргааг дээшлүүлж, дундаж давхаргын өрхийн тоог нэмэхийн төлөө хэрэгжилтэд нь хяналт тавьж ажиллана. Мөн орон нутгийн бизнес эрхлэгчдийн өрсөлдөх чадварыг сайжруулах, өсөн дэвжих нөхцөл бололцоог бодлогоор дэмжинэ.

3.1. Орон нутгийн хэмжээнд нэн хэрэгцээт томоохон хүчин чадал бүхий үйлдвэрүүдийг барьж байгуулах тал дээр онцгой анхаарч өрх гэр бүл бүрээс ажилалах ажлын байрыг тэнцвэртэй олгуулах бодлого барьж ажиллана.

3.2. Даланзадгад сум нь уул уурхайн орлогоос хэт хамааралтай байгааг багасгах, сумын эдийн засгийн суурийг тэлэх, орон нутгийн өмчийн оролцоотой үйлдвэр, үйлчилгээний аж ахуй нэгжийг байгуулж, хөгжүүлэх ажлыг санаачлан дэвшүүлнэ.

3.3. Даланзадгад суманд үйлдвэрлэлийн бүсийг байгуулж, дэд бүтцээр ханган жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг дэмжих бодлогыг тууштай баримталж, хэрэгжүүлэхийг зорино.

3.4. Аймаг болон Даланзадгад суманд баялгийн сан байгуулж, ирээдүйд үр ашгаа өгөх төсөл хөтөлбөрүүдийг дэмжих бололцоогоор хангахыг зорилт болгон ажиллана.

3.5. Аймаг, сумын урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийг Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулахад оролцож, хэрэгжилтэд хяналт тавьж, ажиллана.

3.6. Аймгийн ИТХ-ын дэргэд хөгжлийн урт, дунд, богино хугацааны хөтөлбөрүүдийн суурь судалгаа хийх, хэрэгжүүлсэн арга хэмжээнүүдийн үр дүнг судлах, макро болон микро орчин, бизнесийн орчин судлах байнгын ажиллагаатай судалгаа-шинжилгээний төвийг байгуулахыг

санаачлан, үйл ажиллагааг тогтворжуулах, үр дүнд хүрэхэд хяналт тавьж ажиллана.

3.7. "Өмнөговьд үйлдвэрлэв" төсөл хөтөлбөр боловсруулж өрхийн болон жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжихийн зэрэгцээ орон нутгийн өмч, иргэдийн оролцоотой томоохон үйлдвэрүүдийг байгуулж ажиллуулахыг санаачлан хэрэгжүүлж ажиллана.

3.8. Хөрсний үржил шимийг нэмэгдүүлэх, хөрс боловсруулах, газрын доройтлыг бууруулах, хөрс тордох агротехникийн болон усалгааны хэмнэлттэй, үр ашигтай дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэх, үр тариа, төмс, хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг бүрэн хангах хүрээнд газар тариалангийн үйлдвэрлэлийг эрчимжүүлэхийг дэмжинэ.

4. ТӨР, ЗАСАГЛАЛЫН ТОГТОЛЦООНЫ ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ:

Улс төрийн намуудын эрх ашгаас ангид, орон нутгийн иргэд, ААН, өрх гэр бүлийн эрх ашгийг ямагт дээдэлсэн үзэл баримтлалтай байж энэ чиглэлээр эв санаагаа нэгтгэн ажиллахыг эрмэлзэнэ.

4.1. Төрийн үйл ажиллагаанд иргэдийн оролцоог хүчтэй болгохыг зорино.

4.1.1. Орон нутгийн хөгжлийн бодлого, шийдвэрт тухайн орон нутгийн бизнес эрхлэгч, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, хамтран хэрэгжүүлэх, санал санаачилгыг дэмжиж ажиллах бодлого баримтална.

4.1.2. Нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын үйл ажиллагааг иргэдэд байнга ил тод нээлттэй тайлагнаж санал санаачилгыг хүргүүлэн тэдгээрийн хооронд итгэлтэй гүүр болон ажиллана.

4.2. Аливаа хууль зөрчсөн болон тодорхой бүлэг цөөн тооны хүмүүсийн эрх ашигт үйлчилсэн аливаа үйл ажиллагааг эрс эсэргүүцэж ил тод нээлттэйгээр холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

4.3. Төрийн алба болон бусад салбарт намын гишүүнчлэл, улс төрийн үзэл баримтлалаар хавчин гадуурхдаг, хясан боодог үзэгдлийг халахын төлөө бүх хүчээ дайчлан, идэвх санаачилгатайгаар санаа зорилго нэг хүмүүстэй хамтран ажиллана.

МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛСАН:

БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ

Ө.МӨНХЖАРГАЛ

2024 он 07 сар 24-ны өдөр

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**БАЯНДАЛАЙ СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.08.13 № 571
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн С.Гантуулын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

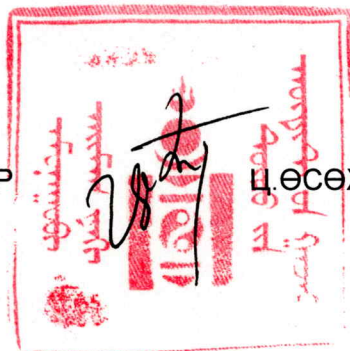
Дүгнэлт

Сүхээгийн Гантуул /KA73100907/ Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

С.Гантуулын мөрийн хөтөлбөр (.....³..... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч С.Гантуул-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ОСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БАЯНДАЛАЙ СУМЫН ИТХ-Д БАЯН БАГЫН 1 ДҮГЭЭР
ТОЙРОГТ БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ СҮХЭЭГИЙН ГАНТУУЛЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1. Ахмад настангуудыг эрүүл мэндэд чиглэсэн үйл ажиллагааг хүртээмжтэй хүргэнэ.
2. Ахмадуудыг амралт сувилалын газруудад амраах, хууль тогтоомжоор олгогдсон эрхийг эдлүүлэхэд бодлого мэдээллээр хангана.
3. Сумын нийт ахмадуудыг жил бүр уламжлал болон зохиогддог ахмадын баярыг өргөн цар хүрээтэй тэмдэглэнэ.
4. Хүүхэд залуучуудыг ахмад үеэ хүндлэх хайрлах ёс заншилд уриалж, ахмадуудын оролцоог нэмэгдүүлж ажиллана.
5. Малчин залуучуудын нийгмийн оролцоог дэмжиж, үндэсний өв соёлыг хадгалсан тэмцээн уралдаан, арга хэмжээнүүдийг санаачлан зохион байгуулна.
6. Шилдэг малчин залуучуудын хөдөлмөрийг үнэлж, аймаг болон улсын шагналд намын харъяалал харгалзахгүйгээр тодорхойлж, хамруулна
7. Сумын хэмжээнд уламжлал болон зохион байгуулагддаг тэмцээн уралдааны хүрээг тэлж, сумын нийт ард иргэдийн сэтгэлд хүрсэн үйл ажиллагаануудыг зохион байгуулна.
8. Ажилтай, орлоготой, чадамжтай-Баяндалайчууд хөтөлбөрийг санаачлан хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ДЭД БҮТЭЦ, БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

1. Нэн тэргүүнд сумын Стратеги төлөвлөгөөнд тусгагдсан бүтээн байгуулалтын ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийх, төр засгийн бодлого шийдвэртэй уялдуулан тодорхой шийдвэрүүдийг гарган хэрэгжүүлнэ.
2. Сумын төвийг ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн суурин төв бүхий төлөвлөлтийг хийж шинэчлэнэ.
3. 150-200 хүнийг хүлээн авах ёслол хүндэтгэлийн өргөө буюу зочид буудал, зоогийн газар, кофе шоф, үйлчилгээний төвийг ард иргэд аж ахуйн нэгжийн оролцоотойгоор цогцоор барьж байгуулах ажлыг санаачлан хэрэгжүүлнэ.
4. Сумын төвийн засмал зам дагуу явган хүний болон дугуйн замтай болгох, гудамж талбайн гэрэлтүүлэгтэй, цэцэрлэгжүүлэлт, ногоон байгууламж бүхий ЭКО Баяндалай сумыг бий болгоно.
5. Сумын угтах үдэх хаалганд нэмэлт засвар хийж, сумын төв хүртэлх зам дагуу мод тарьж ногоон байгууламж нэмэгдүүлнэ.
6. Төрөлх сумаа "Жишиг сум" болгох бодлого хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
7. Баяндалай сумын 3 багыг аймгийн хэмжээнд жишэг баг болгоно.

ГУРАВ: БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ

1. Оюутан залуучуудыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулагдах олон төрлийн тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах, ил тод мэдээллээр хангана.

2. Малчин залуучуудад улсын хэмжээнд зохиогдож байгаа бүх төрлийн сургалт дамжаануудад хамруулна.
3. Гадаад дотоодын шилдэг хөдөө аж ахуйн фермерүүдийн дадлага туршлагыг судлах, хамтрах ажлыг зохион байгуулна.
4. Сургуулийн өмнөх болон сургуулийн насны бүх хүүхдүүдийг цэцэрлэг сургуульд бүрэн хамруулж, хот хөдөөгийн боловсролын ялгааг арилган сайжруулах арга хэмжээ авна.
5. Хүүхдийг хөгжүүлэх бүх төрлийн урлаг спортын дугуйлан секцэнд хамруулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, хэрэгслээр хангах асуудлыг шийдвэрлэж, улс бүс, аймгийн чанартай тэмцээнүүдэд оролцуулж, амжилт гаргуулан "Тэргүүний хүүхдүүд"-ийг алдаршуулна.
6. Ардын авъяастан, биет болон биет бус өвийг алдаршуулах хүүхэд залуучуудад өвлүүлэн хөгжүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ДӨРӨВ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

1. Сумандаа шинээр хөдөө аж ахуй, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүн боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг бий болгох, хөгжүүлэх, ажилгүйдлийг бууруулах "Баяндалай-брэнд"-ийг бий болгох боломжоор бүрэн хангах Тухайлбал:
 - Шилмэл мал
 - Сүү цагаан идээ
 - Хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ
 - Малын тэжээл
 - Гар урлал
 - Арьс шир боловсруулалт
2. Нутгийн ашиг шимт бүхий Говь гурван сайхан үүлдрийн донн хар, Зурамтайн цагаан ямааны ангилалт судлагааг хийж дуусган, үүлдэр бий болгон баталгаажуулна. Үйлдвэрлэг таваарлаг байдлыг хадгалах хамгаалан өсгөж үржүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
3. Сайханы сарлагийн тоо толгойг өсгөх, сарлагийн саваг, хөөвөр, сүү цагаан идээ, ашиг шимийг нэмэгдүүлэн өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжин цар хүрээг өргөтгөн зах зээлд гаргана.
4. Цэвэр монгол адууны удмын санг хамгаалан, өсгөж үржүүлэх талаар бодлого боловсруулж, онцгой анхааран ажиллана.
5. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг малчдын оролцоотойгоор суманд түүхий эдийн цэгийг байгуулж, боловсруулалт хийж, зах зээлд өндөр үнээр нийлүүлэх, өрсөлдөх чадварыг бий болгоно.

ТАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

1. Шинээр аялал жуулчлалын маршрут бий болгох. \Баяндалай сумын говийн байгалийн үзэсгэлэнт газрууд\
2. Нутгийн малчин иргэдийн өрхийн ашиг орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоор гэр кемп ажиллуулах, тэмээ морин аялал зохион байгуулах, нүүдэлчин монгол ахуйг сурталчлан жуулчдыг татах боломжийг бүрдүүлнэ.

3. Сумын иргэд, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжин ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ. Мөн сумын иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр гадаад дотоодын жуулчдад худалдаа үйлчилгээ үзүүлэх эко орчин үеийн шийдэл бүхий цэгүүдийг бий болгоно.
4. Аялал жуулчлалаас үүдэн гарч буй байгаль орчны бохирдлыг арилгах талаар менежментийн бодлого төлөвлөлтийг бий болгон хэрэгжүүлж, Баяндалай сумыг аялал жуулчлалын жишиг бүс нутаг болгоно.
5. Сумын төвийн хог хаягдлын одоогийн менежментийг өөрчилж, орчин үеийн суурийн газрын менежментийг хэрэгжүүлж, ангилан ялгаж, сумын төвд явуулын хогийн цэгийг бий болгож, хоггүй цэмцгэр Баяндалай сум болгоно.
6. Эх оронч, нутаг ус, байгалиа хайрлан хамгаалдаг Зөв-Монгол хүн болгон төлөвшүүлэх зорилгоор сумын сурагчдын "Ёл клуб"-ын үйл ажиллагааг идэвхжүүлж, хамтран ажиллана.
7. Алт олборлох зорилгоор эвдэрч сүйтгэгдсэн газруудыг нутгийн иргэдийн нөхөрлөл, бүлгүүдээр нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгүүлэх бодлого зохицуулалтын арга хэмжээ авч ажиллана.
8. Баяндалай сумын нутагт дэвсгэрт олгогдсон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл, ашиглалтын болон хайгуулын лицензийг цуцлуулах буюу нэмж олгуулахгүй байх талаар онцгой анхаарч, ард иргэдтэй хамтран, бодлогын арга хэмжээг авч ажиллана.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.18 № 567
танай _____ -ны № _____ -т

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн С.Отгонжаргалын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

016021264

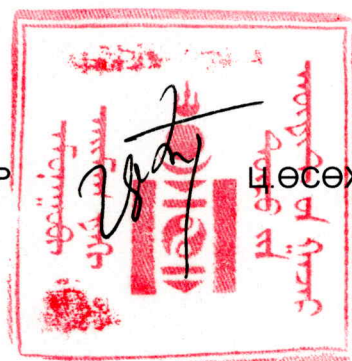
Дүгнэлт

Сумъяагийн Отгонжаргал /KA85110101/ Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

С.Отгонжаргалын мөрийн хөтөлбөр (.....³ хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч С.Отгонжаргал-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БАЯНДАЛАЙ СУМЫН ИТХ-Д НАРАН БАГЫН 2 ДУГААР
ТОЙРОГТ БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ СУМЪЯАГИЙН ОТГОНЖАРГАЛЫН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1. Ахмад настангуудыг эрүүл мэндэд чиглэсэн үйл ажиллагааг хүртээмжтэй хүргэнэ.
2. Ахмадуудыг амралт сувилалын газруудад амраах, хууль тогтоомжоор олгогдсон эрхийг эдлүүлэхэд бодлого мэдээллээр хангана.
3. Сумын нийт ахмадуудыг жил бүр уламжлал болон зохиогддог ахмадын баярыг өргөн цар хүрээтэй тэмдэглэнэ.
4. Хүүхэд залуучуудыг ахмад үеэ хүндлэх хайрлах ёс заншилд уриалж, ахмадуудын оролцоог нэмэгдүүлж ажиллана.
5. Малчин залуучуудын нийгмийн оролцоог дэмжиж, үндэсний өв соёлыг хадгалсан тэмцээн уралдаан, арга хэмжээнүүдийг санаачлан зохион байгуулна.
6. Шилдэг малчин залуучуудын хөдөлмөрийг үнэлж, аймаг болон улсын шагналд намын харъяалал харгалзахгүйгээр тодорхойлж, хамруулна.
7. Сумын хэмжээнд уламжлал болон зохион байгуулагддаг тэмцээн уралдааны хүрээг тэлж, сумын нийт ард иргэдийн сэтгэлд хүрсэн үйл ажиллагаануудыг зохион байгуулна.
8. Ажилтай, орлоготой, чадамжтай Баяндалайчууд хөтөлбөрийг санаачлан хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ДЭД БҮТЭЦ, БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

1. Нэн тэргүүнд сумын Стратеги төлөвлөгөөнд тусгагдсан бүтээн байгуулалтын ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийх, төр засгийн бодлого шийдвэртэй уялдуулан тодорхой шийдвэрүүдийг гарган хэрэгжүүлнэ.
2. Сумын төвийг ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн суурин төв бүхий төлөвлөлтийг хийж шинэчлэнэ.
3. 150-200 хүнийг хүлээн авах ёслол хүндэтгэлийн өргөө буюу зочид буудал, зоогийн газар, кофе шоф, үйлчилгээний төвийг ард иргэд аж ахуйн нэгжийн оролцоотойгоор цогцоор барьж байгуулах ажлыг санаачлан хэрэгжүүлнэ.
4. Сумын төвийн засмал зам дагуу явган хүний болон дугуйн замтай болгох, гудамж талбайн гэрэлтүүлэгтэй, цэцэрлэгжүүлэлт, ногоон байгууламж бүхий ЭКО Баяндалай сумыг бий болгоно.
5. Сумын угтах үдэх хаалганд нэмэлт засвар хийж, сумын төв хүртэлх зам дагуу мод тарьж ногоон байгууламж нэмэгдүүлнэ.
6. Төрөлх сумаа "Жишиг сум" болгох бодлого хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
7. Баяндалай сумын 3 багыг аймгийн хэмжээнд жишэг баг болгоно.

ГУРАВ: БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ

1. Оюутан залуучуудыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулагдах олон төрлийн тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах, ил тод мэдээллээр хангана.

2. Малчин залуучуудад улсын хэмжээнд зохиогдож байгаа бүх төрлийн сургалт дамжаануудад хамруулна.
3. Гадаад дотоодын шилдэг хөдөө аж ахуйн фермерүүдийн дадлага туршлагыг судлах, хамтрах ажлыг зохион байгуулна.
4. Сургуулийн өмнөх болон сургуулийн насны бүх хүүхдүүдийг цэцэрлэг сургуульд бүрэн хамруулж, хот хөдөөгийн боловсролын ялгааг арилган сайжруулах арга хэмжээ авна.
5. Хүүхдийг хөгжүүлэх бүх төрлийн урлаг, спортын дугуйлан секцэнд хамруулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, хэрэгслээр хангах асуудлыг шийдвэрлэж, улс бүс, аймгийн чанартай тэмцээнүүдэд оролцуулж, амжилт гаргуулан "Тэргүүний хүүхдүүд"-ийг алдаршуулна.
6. Ардын авъяастан, биет болон биет бус өвийг алдаршуулах хүүхэд залуучуудад өвлүүлэн хөгжүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ДӨРӨВ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

1. Сумандаа шинээр хөдөө аж ахуй, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүн боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг бий болгох, хөгжүүлэх, ажилгүйдлийг бууруулах **"Баяндалай-брэнд"**-ийг бий болгох боломжоор бүрэн хангах Тухайлбал:
 - Шилмэл мал
 - Сүү цагаан идээ
 - Хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ
 - Малын тэжээл
 - Гар урлал
 - Арьс шир боловсруулалт
2. Нутгийн ашиг шимт бүхий Говь гурван сайхан үүлдрийн донн хар, Зурамтайн цагаан ямааны ангилалт судлагааг хийж дуусган, үүлдэр бий болгон баталгаажуулна. Үйлдвэрлэг таваарлаг байдлыг хадгалах хамгаалан өсгөж үржүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
3. Сайханы сарлагийн тоо толгойг өсгөх, сарлагийн саваг, хөөвөр, сүү цагаан идээ, ашиг шимийг нэмэгдүүлэн өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжин цар хүрээг өргөтгөн зах зээлд гаргана.
4. Цэвэр монгол адууны удмын санг хамгаалан, өсгөж үржүүлэх талаар бодлого боловсруулж, онцгой анхааран ажиллана.
5. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг малчдын оролцоотойгоор суманд түүхий эдийн цэгийг байгуулж, боловсруулалт хийж, зах зээлд өндөр үнээр нийлүүлэх, өрсөлдөх чадварыг бий болгоно.

ТАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

1. Шинээр аялал жуулчлалын маршрут бий болгох. \Баяндалай сумын говийн байгалийн үзэсгэлэнт газрууд\
2. Нутгийн малчин иргэдийн өрхийн ашиг орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоор гэр кемп ажиллуулах, тэмээ морин аялал зохион байгуулах, нүүдэлчин монгол ахуйг сурталчлан жуулчдыг татах боломжийг бүрдүүлнэ.

3. Сумын иргэд, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжин ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ. Мөн сумын иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр гадаад дотоодын жуулчдад худалдаа үйлчилгээ үзүүлэх эко орчин үеийн шийдэл бүхий цэгүүдийг бий болгоно.
4. Аялал жуулчлалаас үүдэн гарч буй байгаль орчны бохирдлыг арилгах талаар менежментийн бодлого төлөвлөлтийг бий болгон хэрэгжүүлж, Баяндалай сумыг аялал жуулчлалын жишиг бүс нутаг болгоно.
5. Сумын төвийн хог хаягдлын одоогийн менежментийг өөрчилж, орчин үеийн суурийн газрын менежментийг хэрэгжүүлж, ангилан ялгаж, сумын төвд явуулын хогийн цэгийг бий болгож, хоггүй цэмцгэр Баяндалай сум болгоно.
6. Эх оронч, нутаг ус, байгалиа хайрлан хамгаалдаг Зөв-Монгол хүн болгон төлөвшүүлэх зорилгоор сумын сурагчдын "Ёл клуб"-ын үйл ажиллагааг идэвхжүүлж, хамтран ажиллана.
7. Алт олборлох зорилгоор эвдэрч сүйтгэгдсэн газруудыг нутгийн иргэдийн нөхөрлөл, бүлгүүдээр нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгүүлэх бодлого зохицуулалтын арга хэмжээ авч ажиллана.
8. Баяндалай сумын нутагт дэвсгэрт олгогдсон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл, ашиглалтын болон хайгуулын лицензийг цуцлуулах буюу нэмж олгуулахгүй байх талаар онцгой анхаарч, ард иргэдтэй хамтран, бодлогын арга хэмжээг авч ажиллана.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**ЦОГТЦЭЦИЙ СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.09.13 № 559
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Цогтцэций сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн С.Пүрэв-Эрдэнийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

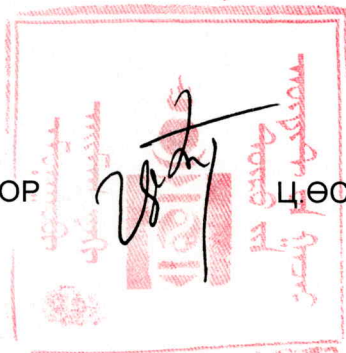
Дүгнэлт

Сүхбаатарын Пүрэв-Эрдэнэ /KH85051774/ Цогтцэций сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

С.Пүрэв-Эрдэнийн мөрийн хөтөлбөр (.d.... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч С.Пүрэв-Эрдэнэ-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**2024-2028 ОНД ЦОГТЦЭЦИЙ СУМЫН ИРГЭДИЙН
ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРАЛД БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ
СҮХБААТАР ОВОГТОЙ ПҮРЭВ-ЭРДЭНИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

2024.07.23.

Эрхэм зорилго:

“ИРГЭДЭЭ ДЭМЖИЖ, СУМАА ХӨГЖҮҮЛБЭ”

Хөтөлбөрийн зорилго:

Нэг. Хүний хөгжил, хэрэгцээг хангах ажил үйлчилгээгээр иргэдийн амьдралд дэвшил, өөрчлөлт гаргана.

- 1.1. Эрүүл мэнд
- 1.2. Боловсрол
- 1.3. Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалал

Хоёр. Иргэдийн хэрэгцээ, санал санаачилгад тулгуурласан хөгжлийн бодлогоор сумаа хөгжүүлнэ.

- 2.1. Хөдөө аж ахуй
- 2.2. Дэд бүтэц
- 2.3. Байгаль орчин

Гурав. Иргэдийнхээ эрх ашгийг дээдэлсэн төрийн ил тод, шуурхай үйлчилгээг төлөвшүүлнэ.

- 3.1. Нутгийн захиргааны ажил үйлчилгээ

НЭГ. ХҮН АМЫН ХӨГЖИЛ, НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1.1. Эрүүл мэнд

1.1.1. Эрүүл мэндийн анхан шатны болон нарийн мэргэжлийн тусламж үйлчилгээний чанар аюулгүй байдал, хүртээмжийг нэмэгдүүлж, өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх, багийнхаа иргэдийг эрт илрүүлэгт хамруулах тал дээр хамтран ажиллана..

1.1.2. Нарийн мэргэжлийн эмч, сувилагч, мэргэшсэн асрахуйн ажилтан гадаад, дотоодод сургах бодлогыг дэмжиж ажиллана.

1.2. Боловсрол

1.2.1. Сургуулийн өмнөх насны хүүхдийг СӨБ-д бүрэн хамруулах талаар сургууль, цэцэрлэгтэй хамтран ажиллах.

1.2.2. Шинээр сургууль, цэцэрлэг барих ажлыг улс, аймаг, орон нутгийн төсөвт суулгах ажлыг санаачилж ажиллана.

1.3. Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалал

1.3.1. Өрхийн амьжиргааг дээшлүүлэх иргэдийг аливаа төсөл хөтөлбөр, сургалтанд хамруулах талаар мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

2.1. Хөдөө аж ахуй

2.1.1. Малчдын залуу халааг бэлтгэх, залуу малчдыг бодлогоор дэмжих.

2.2. Дэд бүтэц

2.2.1. Аж ахуйн нэгж байгууллагын хаяг, рекламыг шинэчлэх, гадна орчиндоо гэрэлтүүлэгтэй болгох, айл өрхийн хашаа, барилга байгууламжуудын өнгө үзэмжийг сайжруулах тал дээр хамтран ажиллана.

2.2.2. Агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр гэр хорооллыг дулааны шугамд холбох, дулааны шугамын төсвийг жил бүрийн төсөвт суулгах талаар ажиллана.

2.5. Байгаль орчин

2.5.1. Байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглуулах, хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээг хуулийн дагуу гүйцэтгүүлэх тал дээр хамтран ажиллана.

2.5.2. МУ-ын Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй шинэ хоршоо төслийг дэмжиж ажиллана.

2.5.3. МУ-ын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан “Тэрбум мод” үндэсний хөтөлбөрийг дэмжиж ажиллана.

2.5.4. Багийн нутагт ХАА-н үйл ажиллагаа явуулдаг ААНБ-ийг ногоон байгууламж, мод тариалах талаар хамтарч ажиллана.

2.5.5. Сумын хэмжээнд ашиглалтын ба хайгуулын лицензид ороогүй үлдсэн газар нутгийг орон нутгийн тусгай хамгаалалтанд авах тал дээр санаачлага гарган ажиллана.

ГУРАВ. НУТГИЙН ЗАХИРГАА, ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

3.1. Нутгийн захиргааны ажил үйлчилгээ

3.1.1. Төрийн үйлчилгээний ил тод, шуурхай байдлыг хангаж, төрийн албан хаагчийн ажлын хариуцлага ёс зүйг дээшлүүлэхэд хяналт тавьж ажиллана.

3.1.2. Сумын хүүхэд, залуучуудад нэн тулгамдсан асуудлын нэг болох спорт заалны барилгын төсвийг улс, аймаг, сумын төсөвт суулгуулах ажлыг санаачилж ажиллана.

-oOo-

ХУУДАС

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.13 № 589
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн С.Энхбаярын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

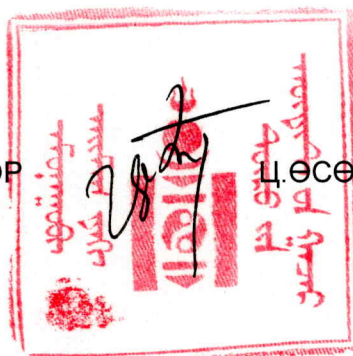
Дүгнэлт

Сүхдоржийн Энхбаяр /КА79061279/ Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

С.Энхбаярын мөрийн хөтөлбөр (.....³ хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч С.Энхбаяр-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БАЯНДАЛАЙ СУМЫН ИТХ-Д НАРАН БАГЫН 2 ДУГААР
ТОЙРОГТ БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ СҮХДОРЖИЙН ЭНХБАЯРЫН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1. Ахмад настангуудыг эрүүл мэндэд чиглэсэн үйл ажиллагааг хүртээмжтэй хүргэнэ.
2. Ахмадуудыг амралт сувилалын газруудад амраах, хууль тогтоомжоор олгогдсон эрхийг эдлүүлэхэд бодлого мэдээллээр хангана.
3. Сумын нийт ахмадуудыг жил бүр уламжлал болон зохиогддог ахмадын баярыг өргөн цар хүрээтэй тэмдэглэнэ.
4. Хүүхэд залуучуудыг ахмад үеэ хүндлэх хайрлах ёс заншилд уриалж, ахмадуудын оролцоог нэмэгдүүлж ажиллана.
5. Малчин залуучуудын нийгмийн оролцоог дэмжиж, үндэсний өв соёлыг хадгалсан тэмцээн уралдаан, арга хэмжээнүүдийг санаачлан зохион байгуулна.
6. Шилдэг малчин залуучуудын хөдөлмөрийг үнэлж, аймаг болон улсын шагналд намын харъяалал харгалзахгүйгээр тодорхойлж, хамруулна.
7. Сумын хэмжээнд уламжлал болон зохион байгуулагддаг тэмцээн уралдааны хүрээг тэлж, сумын нийт ард иргэдийн сэтгэлд хүрсэн үйл ажиллагаануудыг зохион байгуулна.
8. Ажилтай, орлоготой, ~~чадамжтай~~ Баяндалайчууд хөтөлбөрийг санаачлан хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ДЭД БҮТЭЦ, БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

1. Нэн тэргүүнд сумын Стратеги төлөвлөгөөнд тусгагдсан бүтээн байгуулалтын ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийх, төр засгийн бодлого шийдвэртэй уялдуулан тодорхой шийдвэрүүдийг гарган хэрэгжүүлнэ.
2. Сумын төвийг ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн суурин төв бүхий төлөвлөлтийг хийж шинэчлэнэ.
3. 150-200 хүнийг хүлээн авах ёслол хүндэтгэлийн өргөө буюу зочид буудал, зоогийн газар, кофе шоф, үйлчилгээний төвийг ард иргэд аж ахуйн нэгжийн оролцоотойгоор цогцоор барьж байгуулах ажлыг санаачлан хэрэгжүүлнэ.
4. Сумын төвийн засмал зам дагуу явган хүний болон дугуйн замтай болгох, гудамж талбайн гэрэлтүүлэгтэй, цэцэрлэгжүүлэлт, ногоон байгууламж бүхий ЭКО Баяндалай сумыг бий болгоно.
5. Сумын угтах үдэх хаалганд нэмэлт засвар хийж, сумын төв хүртэлх зам дагуу мод тарьж ногоон байгууламж нэмэгдүүлнэ.
6. Төрөлх сумаа “Жишиг сум” болгох бодлого хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
7. Баяндалай сумын 3 багыг аймгийн хэмжээнд жишэг баг болгоно.

ГУРАВ: БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ

1. Оюутан залуучуудыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулагдах олон төрлийн тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах, ил тод мэдээллээр хангана.

2. Малчин залуучуудад улсын хэмжээнд зохиогдож байгаа бүх төрлийн сургалт дамжаануудад хамруулна.
3. Гадаад дотоодын шилдэг хөдөө аж ахуйн фермерүүдийн дадлага туршлагыг судлах, хамтрах ажлыг зохион байгуулна.
4. Сургуулийн өмнөх болон сургуулийн насны бүх хүүхдүүдийг цэцэрлэг сургуульд бүрэн хамруулж, хот хөдөөгийн боловсролын ялгааг арилган сайжруулах арга хэмжээ авна.
5. Хүүхдийг хөгжүүлэх бүх төрлийн урлаг спортын дугуйлан секцэнд хамруулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, хэрэгслээр хангах асуудлыг шийдвэрлэж, улс бүс, аймгийн чанартай тэмцээнүүдэд оролцуулж, амжилт гаргуулан "Тэргүүний хүүхдүүд"-ийг алдаршуулна.
6. Ардын авъяастан, биет болон биет бус өвийг алдаршуулах хүүхэд залуучуудад өвлүүлэн хөгжүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ДӨРӨВ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

1. Сумандаа шинээр хөдөө аж ахуй, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүн боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг бий болгох, хөгжүүлэх, ажилгүйдлийг бууруулах "Баяндалай-брэнд"-ийг бий болгох боломжоор бүрэн хангах Тухайлбал:
 - Шилмэл мал
 - Сүү цагаан идээ
 - Хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ
 - Малын тэжээл
 - Гар урлал
 - Арьс шир боловсруулалт
2. Нутгийн ашиг шимт бүхий Говь гурван сайхан үүлдрийн донн хар, Зурамтайн цагаан ямааны ангилалт судлагааг хийж дуусган, үүлдэр бий болгон баталгаажуулна. Үйлдвэрлэг таваарлаг байдлыг хадгалах хамгаалан өсгөж үржүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
3. Сайханы сарлагийн тоо толгойг өсгөх, сарлагийн саваг, хөөвөр, сүү цагаан идээ, ашиг шимийг нэмэгдүүлэн өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжин цар хүрээг өргөтгөн зах зээлд гаргана.
4. Цэвэр монгол адууны удмын санг хамгаалан, өсгөж үржүүлэх талаар бодлого боловсруулж, онцгой анхааран ажиллана.
5. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг малчдын оролцоотойгоор суманд түүхий эдийн цэгийг байгуулж, боловсруулалт хийж, зах зээлд өндөр үнээр нийлүүлэх, өрсөлдөх чадварыг бий болгоно.

ТАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

1. Шинээр аялал жуулчлалын маршрут бий болгох. \Баяндалай сумын говийн байгалийн үзэсгэлэнт газрууд\
2. Нутгийн малчин иргэдийн өрхийн ашиг орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоор гэр кемп ажиллуулах, тэмээ морин аялал зохион байгуулах, нүүдэлчин монгол ахуйг сурталчлан жуулчдыг татах боломжийг бүрдүүлнэ.

3. Сумын иргэд, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжин ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ. Мөн сумын иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр гадаад дотоодын жуулчдад худалдаа үйлчилгээ үзүүлэх эко орчин үеийн шийдэл бүхий цэгүүдийг бий болгоно.
4. Аялал жуулчлалаас үүдэн гарч буй байгаль орчны бохирдлыг арилгах талаар менежментийн бодлого төлөвлөлтийг бий болгон хэрэгжүүлж, Баяндалай сумыг аялал жуулчлалын жишиг бүс нутаг болгоно.
5. Сумын төвийн хог хаягдлын одоогийн менежментийг өөрчилж, орчин үеийн суурийн газрын менежментийг хэрэгжүүлж, ангилан ялгаж, сумын төвд явуулын хогийн цэгийг бий болгож, хоггүй цэмцгэр Баяндалай сум болгоно.
6. Эх оронч, нутаг ус, байгалиа хайрлан хамгаалдаг Зөв-Монгол хүн болгон төлөвшүүлэх зорилгоор сумын сурагчдын "Ёл клуб"-ын үйл ажиллагааг идэвхжүүлж, хамтран ажиллана.
7. Алт олборлох зорилгоор эвдэрч сүйтгэгдсэн газруудыг нутгийн иргэдийн нөхөрлөл, бүлгүүдээр нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгүүлэх бодлого зохицуулалтын арга хэмжээ авч ажиллана.
8. Баяндалай сумын нутагт дэвсгэрт олгогдсон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл, ашиглалтын болон хайгуулын лицензийг цуцлуулах буюу нэмж олгуулахгүй байх талаар онцгой анхаарч, ард иргэдтэй хамтран, бодлогын арга хэмжээг авч ажиллана.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.13 № 588
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох бие даан нэр дэвшигч иргэн Т.Цэвэлмаагийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

016021268

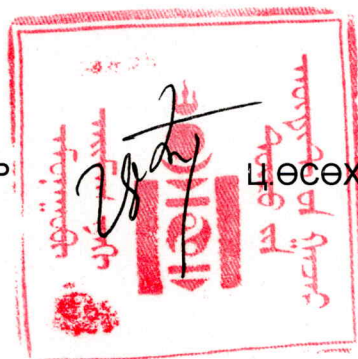
Дүгнэлт

Төмөрбаатарын Цэвэлмаа /КА77090101/ Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Т.Цэвэлмаагийн мөрийн хөтөлбөр (.....³ хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Бие даан нэр дэвшигч Т.Цэвэлмаа-д

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

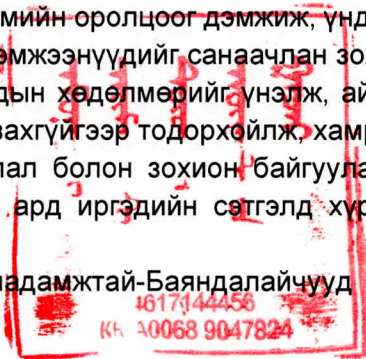

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БАЯНДАЛАЙ СУМЫН ИТХ-Д НАРАН БАГЫН 2 ДУГААР
ТОЙРОГТ БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ ТӨМӨРБААТАРЫН ЦЭВЭЛМААГИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1. Ахмад настангуудыг эрүүл мэндэд чиглэсэн үйл ажиллагааг хүртээмжтэй хүргэнэ.
2. Ахмадуудыг амралт сувилалын газруудад амраах, хууль тогтоомжоор олгогдсон эрхийг эдлүүлэхэд бодлого мэдээллээр хангана.
3. Сумын нийт ахмадуудыг жил бүр уламжлал болон зохиогддог ахмадын баярыг өргөн цар хүрээтэй тэмдэглэнэ.
4. Хүүхэд залуучуудыг ахмад үеэ хүндлэх хайрлах ёс заншилд уриалж, ахмадуудын оролцоог нэмэгдүүлж ажиллана.
5. Малчин залуучуудын нийгмийн оролцоог дэмжиж, үндэсний өв соёлыг хадгалсан тэмцээн уралдаан, арга хэмжээнүүдийг санаачлан зохион байгуулна.
6. Шилдэг малчин залуучуудын хөдөлмөрийг үнэлж, аймаг болон улсын шагналд намын харъяалал харгалзахгүйгээр тодорхойлж, хамруулна.
7. Сумын хэмжээнд уламжлал болон зохион байгуулагддаг тэмцээн уралдааны хүрээг тэлж, сумын нийт ард иргэдийн сэтгэлд хүрсэн үйл ажиллагаануудыг зохион байгуулна.
8. Ажилтай, орлоготой, чадамжтай-Баяндалайчууд хөтөлбөрийг санаачлан хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ДЭД БҮТЭЦ, БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

1. Нэн тэргүүнд сумын Стратеги төлөвлөгөөнд тусгагдсан бүтээн байгуулалтын ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийх, төр засгийн бодлого шийдвэртэй уялдуулан тодорхой шийдвэрүүдийг гарган хэрэгжүүлнэ.
2. Сумын төвийг ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн суурин төв бүхий төлөвлөлтийг хийж шинэчлэнэ.
3. 150-200 хүнийг хүлээн авах ёслол хүндэтгэлийн өргөө буюу зочид буудал, зоогийн газар, кофе шоф, үйлчилгээний төвийг ард иргэд аж ахуйн нэгжийн оролцоотойгоор цогцоор барьж байгуулах ажлыг санаачлан хэрэгжүүлнэ.
4. Сумын төвийн засмал зам дагуу явган хүний болон дугуйн замтай болгох, гудамж талбайн гэрэлтүүлэгтэй, цэцэрлэгжүүлэлт, ногоон байгууламж бүхий ЭКО Баяндалай сумыг бий болгоно.
5. Сумын угтах үдэх хаалганд нэмэлт засвар хийж, сумын төв хүртэлх зам дагуу мод тарьж ногоон байгууламж нэмэгдүүлнэ.
6. Төрөлх сумаа "Жишиг сум" болгох бодлого хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
7. Баяндалай сумын 3 багыг аймгийн хэмжээнд жишэг баг болгоно.

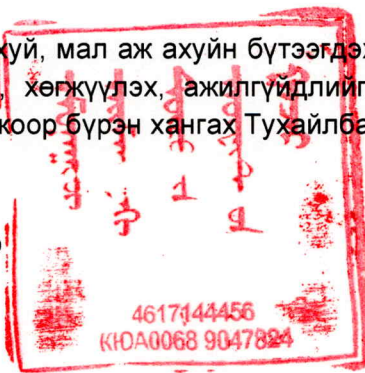
ГУРАВ: БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ

1. Оюутан залуучуудыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулагдах олон төрлийн тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах, ил тод мэдээллээр хангана.

2. Малчин залуучуудад улсын хэмжээнд зохиогдож байгаа бүх төрлийн сургалт дамжаануудад хамруулна.
3. Гадаад дотоодын шилдэг хөдөө аж ахуйн фермерүүдийн дадлага туршлагыг судлах, хамтрах ажлыг зохион байгуулна.
4. Сургуулийн өмнөх болон сургуулийн насны бүх хүүхдүүдийг цэцэрлэг сургуульд бүрэн хамруулж, хот хөдөөгийн боловсролын ялгааг арилган сайжруулах арга хэмжээ авна.
5. Хүүхдийг хөгжүүлэх бүх төрлийн урлаг спортын дугуйлан секцэнд хамруулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, хэрэгслээр хангах асуудлыг шийдвэрлэж, улс бүс, аймгийн чанартай тэмцээнүүдэд оролцуулж, амжилт гаргуулан "Тэргүүний хүүхдүүд"-ийг алдаршуулна.
6. Ардын авъяастан, биет болон биет бус өвийг алдаршуулах хүүхэд залуучуудад өвлүүлэн хөгжүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ДӨРӨВ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

1. Сумандаа шинээр хөдөө аж ахуй, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүн боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг бий болгох, хөгжүүлэх, ажилгүйдлийг бууруулах "Баяндалай-брэнд"-ийг бий болгох боломжоор бүрэн хангах Тухайлбал:
 - Шилмэл мал
 - Сүү цагаан идээ
 - Хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ
 - Малын тэжээл
 - Гар урлал
 - Арьс шир боловсруулалт
2. Нутгийн ашиг шимт бүхий Говь гурван сайхан үүлдрийн донн хар, Зурамтайн цагаан ямааны ангилалт судлагааг хийж дуусган, үүлдэр бий болгон баталгаажуулна. Үйлдвэрлэг таваарлаг байдлыг хадгалах хамгаалан өсгөж үржүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
3. Сайханы сарлагийн тоо толгойг өсгөх, сарлагийн саваг, хөөвөр, сүү цагаан идээ, ашиг шимийг нэмэгдүүлэн өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжин цар хүрээг өргөтгөн зах зээлд гаргана.
4. Цэвэр монгол адууны удмын санг хамгаалан, өсгөж үржүүлэх талаар бодлого боловсруулж, онцгой анхааран ажиллана.
5. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг малчдын оролцоотойгоор суманд түүхий эдийн цэгийг байгуулж, боловсруулалт хийж, зах зээлд өндөр үнээр нийлүүлэх, өрсөлдөх чадварыг бий болгоно.

ТАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

1. Шинээр аялал жуулчлалын маршрут бий болгох. \Баяндалай сумын говийн байгалийн үзэсгэлэнт газрууд\
2. Нутгийн малчин иргэдийн өрхийн ашиг орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоор гэр кемп ажиллуулах, тэмээ морин аялал зохион байгуулах, нүүдэлчин монгол ахуйг сурталчлан жуулчдыг татах боломжийг бүрдүүлнэ.

3. Сумын иргэд, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжин ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ. Мөн сумын иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр гадаад дотоодын жуулчдад худалдаа үйлчилгээ үзүүлэх эко орчин үеийн шийдэл бүхий цэгүүдийг бий болгоно.
4. Аялал жуулчлалаас үүдэн гарч буй байгаль орчны бохирдлыг арилгах талаар менежментийн бодлого төлөвлөлтийг бий болгон хэрэгжүүлж, Баяндалай сумыг аялал жуулчлалын жишиг бүс нутаг болгоно.
5. Сумын төвийн хог хаягдлын одоогийн менежментийг өөрчилж, орчин үеийн суурийн газрын менежментийг хэрэгжүүлж, ангилан ялгаж, сумын төвд явуулын хогийн цэгийг бий болгож, хоггүй цэмцгэр Баяндалай сум болгоно.
6. Эх оронч, нутаг ус, байгалиа хайрлан хамгаалдаг Зөв-Монгол хүн болгон төлөвшүүлэх зорилгоор сумын сурагчдын "Ел клуб"-ын үйл ажиллагааг идэвхжүүлж, хамтран ажиллана.
7. Алт олборлох зорилгоор эвдэрч сүйтгэгдсэн газруудыг нутгийн иргэдийн нөхөрлөл, бүлгүүдээр нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгүүлэх бодлого зохицуулалтын арга хэмжээ авч ажиллана.
8. Баяндалай сумын нутагт дэвсгэрт олгогдсон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл, ашиглалтын болон хайгуулын лицензийг цуцлуулах буюу нэмж олгуулахгүй байх талаар онцгой анхаарч, ард иргэдтэй хамтран, бодлогын арга хэмжээг авч ажиллана.